

COMMISSIE VOOR DE REGULERING VAN DE ELEKTRICITEIT EN HET GAS IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

JURIDISCHE STUDIE

(BRUGEL-STUDIE-20170210)

Betreffende de taken en verantwoordelijkheden van de
actoren die betrokken zijn bij de omschakeling van L-gas
naar H-gas

Opgesteld op basis van artikel 30bis van de
elektriciteitsordonnantie

10 februari 2017

Inhoudsopgave

1	Wettelijke grondslag	3
2	Context	3
3	Samenvatting	3
4	Standpunt van BRUGEL.....	4
5	Bijlage	5
	Studie van Janson en Baugniet 'Juridische studie betreffende de taken en verantwoordelijkheden van de actoren die betrokken zijn bij de omschakeling van L-gas naar H-gas'	5

I Wettelijke grondslag

Krachtens artikel 30bis, §2, 2°, van de ordonnantie van 19 juli 2001 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt van BRUGEL het volgende verwacht:

‘op eigen initiatief of op vraag van de Minister of de Regering, het uitvoeren van onderzoeken en studies of het geven van adviezen, betreffende de elektriciteits- en gasmarkt’

Dit document beantwoordt aan een initiatief van BRUGEL.

2 Context

Nederland heeft de voorbije jaren beslist de extractie van aardgas met laagcalorisch vermogen uit de gasvelden van Groningen te verminderen. Die beslissing heeft een impact op de bevoorrading van de netten en de verbruikers die van dit gas afhankelijk zijn, waaronder de Belgische, tot de volledige stopzetting van deze bevoorrading in 2030. Vooral het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt door deze wijzigingen getroffen omdat het uitsluitend wordt bevoorrad met aardgas met laagcalorisch vermogen.

Omdat BRUGEL, de Brusselse regulator, een duidelijk zicht wenst te hebben op de juridische verantwoordelijkheid van de verschillende actoren die betrokken zijn bij de gasconversie, heeft hij beroep gedaan op het advocatenkantoor Janson Baugniet. In dit document wordt een samenvatting weergegeven van deze analyse. Het rapport van de volledige studie wordt gevoegd als bijlage bij dit document.

3 Samenvatting

De Nederlandse regering heeft zijn buitenlandse collega's ingelicht van haar voornemen om de export van laagcalorisch gas geleidelijk aan te verminderen vanaf 2020. De export naar België en Frankrijk zal verminderd worden met 15% per jaar vanaf 2024 en zal tegen 2030 stop worden gezet.

In ieder geval dient benadrukt te worden dat, gezien het frequent voorkomen van aardbevingen in het gebied waar de velden zich bevinden, de productie van dit aardgas verminderd zou kunnen worden, hetgeen een vervroegde vermindering zou kunnen betekenen van de export van gas gelet op het oorspronkelijk scenario meegedeeld door de Nederlandse regering.

In tegenstelling tot het initieel voorziene scenario, zal de omschakeling van het netwerk van de Brusselse distributiesysteembeheerder, SIBELGA, beginnen in 2020.

De interne installaties van de netgebruikers van het net zullen eveneens dienen gecontroleerd te worden en, in voorkomend geval, vervangen dienen te worden opdat deze overeenstemmen met het H-gas. Hiervoor zal een sensibiliserings- en informatiecampagne te dienen worden opgericht voor de consumenten door de betrokken actoren in overleg met de overheden.

De federale, regionale en lokale overheden zullen, elk voor wat hen betreft, hun bevoegdheden uitoefenen om het omschakelingsplan in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te realiseren. De respectievelijke bevoegdheden van elkeen zijn onderzocht in het kader van de studie in bijlage.

Op niveau van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Bij het lezen van de wettelijke bepalingen bemerken we dat, volgens de huidige staat van de wettelijke teksten, elke actor een rechtstreekse of onrechtstreekse onderscheiden rol heeft in de omschakeling :

- De overheden en de regulator hebben een mededelingsplicht ; hetzelfde geldt voor de leveranciers ;
- Brugel heeft bovendien de verplichting om informatie te verstrekken en om adviezen op te stellen om de regering over deze materie duidelijkheid te verschaffen ;
- De DNG is verplicht om over conforme gasapparaten te beschikken, op een geschikte plaats, in een gezonde huisvesting, onderhouden en gecontroleerd overeenkomstig de wettelijke voorschriften, namelijk inzake gezondheid en inzake EPB ;
- De regering is verplicht om (door middel van aangepaste organen) de veiligheid en de gezondheid van de gasinstallaties van de DNG te controleren en periodieke controles op te volgen ; en,
- De voorrechten van de DNB zijn beperkt tot voornamelijk preventieve acties, die worden genomen om de veiligheid, de betrouwbaarheid of de efficiëntie van het net te bewaren.

Rekening houdend met de veelvuldige taken en verantwoordelijkheden en het onduidelijke wettelijke kader, is het dus dringend nodig om de taken te verduidelijken en een projectcoördinator aan te wijzen. Het kader zal aangepast dienen te worden om de rechtszekerheid te verhogen met betrekking tot het uitvoeren van de omschakeling. De studie stelt ook voor om de Gasordonnantie het Technisch reglement voor de distributie van gas in de regio Brussel-Hoofdstad, de Huisvestingscode en de verschillende wettelijke bepalingen inzake de energiezuinigheid van de woningen te wijzigen.

Ongeacht de toepasselijke wettelijke en reglementaire bepalingen, zullen de overheden en alle actoren binnen de gasmarkt voorzichtigheid aan te dag dienen te leggen om hun aansprakelijkheid voor schuldige nalatigheid (bij gebrek aan voorzorg) te vermijden.

4 Standpunt van BRUGEL

Deze studie heeft geleid tot een aantal belangrijke vaststellingen :

- voor de omschakeling van de netten en alle te ondernemen acties in het private gedeelte (stroomafwaarts van de meter) moet het bestaande wettelijke en reglementaire kader worden herzien en aangevuld. Het wettelijk kader wijst inderdaad reeds taken aan de verschillende actoren toe - met name voor wat de communicatie, de veiligheid van het net en personen, de gezondheidsnormen van woningen, de energieprestatie van gebouwen betreft - maar er resten nog onduidelijkheden over de limieten of het naast elkaar bestaan van verantwoordelijkheden in het kader van de gasconversie.

- Het onderzoek naar de verantwoordelijkheden van de verschillende actoren en de toename van deze verantwoordelijkheden onderstreept de noodzaak om de verantwoordelijkheid van de coördinatie van de conversie aan één enkele actor toe te vertrouwen, dewelke ons inziens enkel de netbeheerder kan zijn.

Tot besluit nodigt BRUGEL alle betrokken spelers uit deze studie te lezen. BRUGEL roept vooral de bevoegde overheden op de omstandigheden te creëren die een succesvolle en goed beheerde omschakeling bevorderen, rekening houdend met de bovenvermelde vaststellingen.

* *

*

5 Bijlage

Studie van Janson en Bagniet 'Juridische studie betreffende de taken en verantwoordelijkheden van de actoren die betrokken zijn bij de omschakeling van L-gas naar H-gas'

Brugel – Juridische studie betreffende de taken en verantwoordelijkheden van de actoren die betrokken zijn bij de omschakeling van L-gas naar H-gas.

Inhoudstafel

Samenvatting	3
Inleiding	4
CONTEXT VAN DE OMSCHAKELING	4
Informatie en communicatie	9
1. Wie draagt een informatie- en communicatieverplichting?	9
A. De overheden	9
B. De netbeheerders	10
C. De gasleveranciers	12
2. Benchmark : informatie en communicatie in de ons omringende landen	13
A. Duitsland	14
B. Frankrijk	15
C. Nederland	16
3. Aanbevelingen	16
II. Bevoegdheidsverdeling tussen de federale, de regionale en de lokale overheden	17
1. Bevoegdheden van de federale overheid	18
A. Gastransport.....	18
B. Bevoorradingzekerheid.....	19
C. Bescherming van de consument	19
D. Veiligheid van producten en diensten.....	21
E. Arbeidsbescherming.....	22
F. De politionele bevoegdheden van de Minister van Binnenlandse Zaken	24
G. Algemene politionele bevoegdheid van de Koning.....	26
De federale overheid kan uitzonderlijk zelf maatregelen nemen van de algemene bestuurlijke politie, door middel van de onafhankelijke regelgevende bevoegdheid van de Koning inzake politie of anders gezegd de algemene politionele bevoegdheid van de Koning.	26
H. Tussentijdse conclusie	26
2. Bevoegdheden van de Gewesten.....	27

A. Gasdistributie	27
B. Distributienettarieven	27
C. Milieubescherming.....	28
3. Bevoegdheden van lokale autoriteiten (gemeenten, burgemeester, gouverneur)	29
III. Analyse van de taken en verantwoordelijkheden van de tussenkomende partijen in de omschakeling van L-gas naar H-gas op regionaal niveau.....	31
1. Analyse van de taken en verantwoordelijkheden van de tussenkomende partijen in het licht van de Gasordonnantie en het Technisch Reglement	31
A. Taken en verantwoordelijkheden van de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest	31
B. Rol en verantwoordelijkheden van de netbeheerder	34
C. Taken en verantwoordelijkheden van Brugel	39
D. Taken en verantwoordelijkheden van de leveranciers	40
E. Taken en verantwoordelijkheden van de distributienetgebruikers.....	41
F. Tussentijdse conclusie	42
2. Eigendom van de installaties van de DNG en van de aansluiting.....	43
3. Technische voorschriften van toepassing op alle aansluitingen en op de installaties van de DNG	43
4. De notie « conformiteit » van de installaties van de DNG.	48
5. De controle op de conformiteit van de installaties van de DNG.....	50
6. Het voorzorgsbeginsel	53
A. Het voorzorgsbeginsel in het administratief recht.....	53
B. Het voorzorgsbeginsel in het privaatrecht	54
C. Het voorzorgsbeginsel in het strafrecht.....	55
D. Tussentijdse conclusie	55
IV. Voorstellen tot wijziging van het wettelijk kader en het Brusselse reglementaire kader om de rechtszekerheid van de omschakelingsoperatie naar H-gas te versterken.....	56
1. De gasordonnantie	56
2. Het Technisch Reglement.....	57
V. Analyse van het SIBELGA investeringsplan 2017-2021	59
VI. Conclusie.....	60
VII. Aanbevelingen voor Brugel.....	61

Samenvatting

De Nederlandse regering heeft zijn buitenlandse collega's ingelicht van haar voornemen om de export van laagcalorisch gas geleidelijk aan te verminderen vanaf 2020. De export naar België en Frankrijk zal verminderd worden met 15% per jaar vanaf 2024 en zal tegen 2030 stop worden gezet.

In ieder geval dient benadrukt te worden dat, gezien het frequent voorkomen van aardbevingen in het gebied waar de velden zich bevinden, de productie van dit aardgas verminderd zou kunnen worden, hetgeen een vervroegde vermindering zou kunnen betekenen van de export van gas gelet op het oorspronkelijk scenario meegedeeld door de Nederlandse regering.

In tegenstelling tot het initieel voorziene scenario, zal de omschakeling van het netwerk van de Brusselse distributiesysteembeheerder, SIBELGA, beginnen in 2020.

De interne installaties van de netgebruikers van het net zullen eveneens dienen gecontroleerd te worden en, in voorkomend geval, vervangen dienen te worden opdat deze overeenstemmen met het H-gas. Hiervoor zal een sensibiliserings- en informatiecampagne te dienen worden opgericht voor de consumenten door de betrokken actoren in overleg met de overheden.

De federale, regionale en lokale overheden zullen, elk voor wat hen betreft, hun bevoegdheden uitoefenen om het omschakelingsplan in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te realiseren. De respectievelijke bevoegdheden van elkeen zullen onderzocht worden in het kader van deze studie.

Op niveau van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest lijkt de distributienetbeheerder (DNB) de meest geschikte actor, gelet op zijn technische onderlegdheid, om de aanpassing van de interne installaties van de netgebruikers aan het H-gas vóór de omschakeling te controleren. Hiervoor zal hij gehouden zijn om conformiteitsattesten te verzamelen.

Het actueel wettelijk en reglementair kader vormt geen solide basis voor de uitvoering van het omschakelingsplan. Het kader zal aangepast dienen te worden om de rechtszekerheid te verhogen met betrekking tot het uitvoeren van de omschakeling. Er wordt ook voorgesteld om de Gasordonnantie en het Technisch reglement voor de distributie van gas in de regio Brussel-Hoofdstad te wijzigen.

Ongeacht de toepasselijke wettelijke en reglementaire bepalingen, zullen de overheden en alle actoren binnen de gasmarkt voorzichtigheid aan te dag dienen te

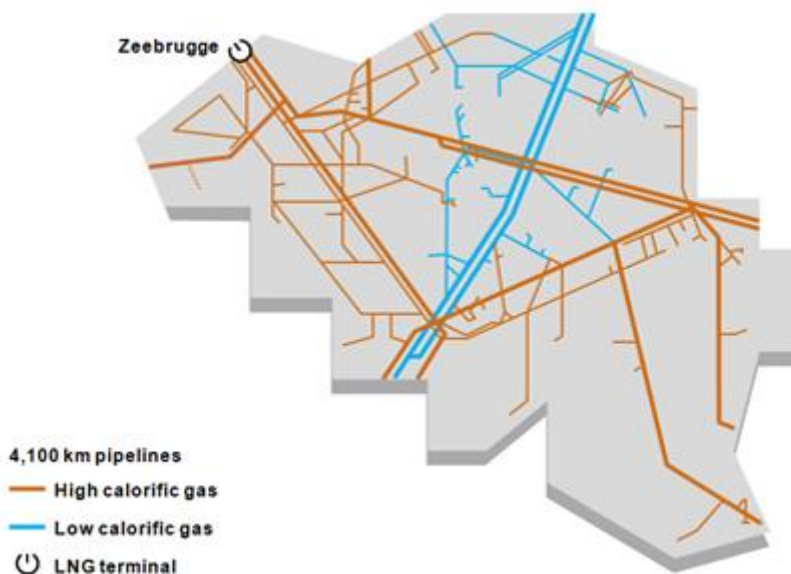

leggen om hun aansprakelijkheid voor schuldige nalatigheid (bij gebrek aan voorzorg) te vermijden.

Inleiding

CONTEXT VAN DE OMSCHAKELING

Aardgas werd in België ingevoerd in de jaren 1960. De belangrijkste bevoorradingsbron van L-gas bevond zich in Slochteren (Groningen, Nederland) waar, in 1959, een aanzienlijk gasveld werd ontdekt. Dit gas werd gekwalificeerd als L-gas voor “Low” als gevolg van de lage calorische waarde (relatief lage calorische waarde van $9,769\text{kWh}/\text{Nm}^3$ en zijn nogal hoge gehalte inert gas, voornamelijk stikstof (N_2)), in vergelijking met H-gas of “High”, als gevolg van de hogere calorische waarde (calorische waarde van $11,630\text{kWh}/\text{Nm}^3$). Deze wordt, onder meer, geïmporteerd uit Noorwegen, Qatar en Rusland. Sindsdien heeft België twee gebieden van gas, een voor L-gas (30% van de markt) en een voor H-gas. Deze gassen zijn onderling niet uitwisselbaar (tenzij via een omschakeling van H-gas naar L-gas door inbreng van stikstof). De zone voor L-gas strekt zich uit over Limburg, de Kempen, ten zuiden van Vlaams-Brabant en het noorden van de provincie Waals-Brabant en over delen van Luik richting Henegouwen. De zone omvat de steden Antwerpen en Brussel. Buiten ons land wordt ook L-gas verbruikt in Nederland, in Noord-Frankrijk en in het westen van Duitsland.

Bron : <http://www.fluxys.com/belgium/nl-BE/About%20natural%20gas/TypesOfNaturalGas/GasLorH>

In december 2012, na uitputting van het veld van Slochteren, hebben de Nederlandse autoriteiten, Gazunies en Gasterra, officieel hun voornemen aangekondigd om de export van L-gas te verminderen vanaf 2020 en hun

langetermijncontracten niet langer te verlengen. Bijgevolg zal ook de export richting België geleidelijk aan verminderd worden vanaf 2024. Dit zal ook het geval zijn voor Duitsland en voor Frankrijk¹. De oplossing die wordt weerhouden voor de vermindering van de productie in Slochteren (Groningen) is de omschakeling van de markt en Nederland is niet van plan te blijven investeren in de opslag van L-gas en de kwaliteitsomschakeling (synthetisch L-gas door toevoeging van stikstof tot H-gas). De export van het L-gas zal progressief verminderen en zal worden gestopt in 2030.²

Sinds 2014, als gevolg van de meer frequente aardbevingen en van het toenemende belang, was de gaswinning uit het gasveld van Slochteren nog beperkt. Eerst werd de productie beperkt tot 42,5 miljard m³ in 2014 en in 2015, gevolgd door 40 miljard m³ in 2016. Begin 2015 heeft de Nederlandse regering echter besloten dat tijdens het jaar 2015 een maximum van 39,4 miljard m³ kon gewonnen worden uit het gasveld en dat volume werd verder verlaagd in juni tot 30 miljard m³.

Op 18 november 2015 heeft de Raad van State uitspraak gedaan waardoor de operator “Nederlandse Aardolie Maatschappij” NAM niet meer dan 27 miljard m³ gas mocht uitwinnen gedurende de periode van 1 oktober 2015 tot en met 1 oktober 2016. Deze beperking kan worden overschreden worden met 6 miljard m³ in geval van een strenge winter.³ De Nederlandse regering heeft het arrest van de Raad van State gevolgd op 18 december 2015.⁴

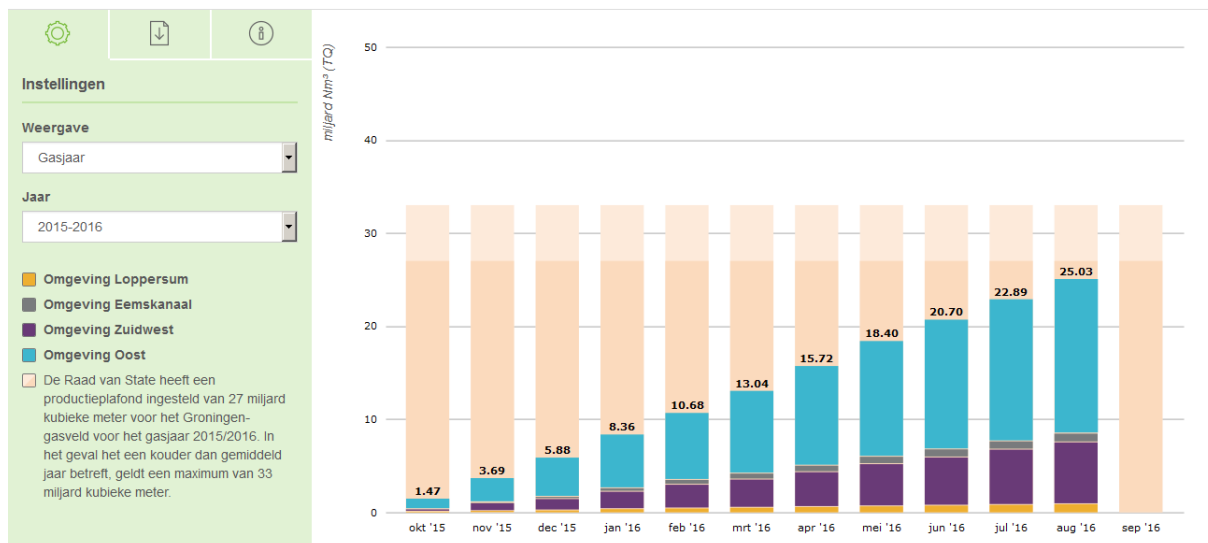
---

¹ Febeliec, Position Paper « Gaz naturel à faible pouvoir calorifique en Belgique », 22/09/2015, www.febeliec.be ; Questions et réponses écrites, Chambre, session ord. 2014-2015, QRVA 54-027 ; 2 juni 2015 ; Nota van algemeen beleid, Doc. parl., Kamer, Sessie ord. 2014-2015, Doc. 54-1428/012, 6 november 2015.

² Platform gas dd. 12/12/2012.

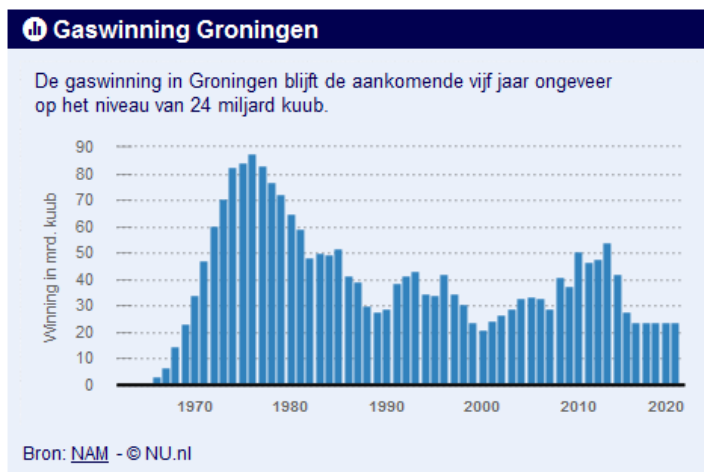
³ Raad van State, 18 november 2015, 201501544/1/A4, https://www.raadvanstate.nl/uitspraken/zoeken-in-uitspraken/tekst-uitspraak.html?id=85814&summary_only=&q=gas

⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2015/02/18/reactie-minister-kamp-van-economische-zaken-ez-op-het-ovv-rapport-aardbevingsrisico-s-in-groningen>

Bron : <http://www.namplatform.nl/feiten-en-cijfers/feiten-en-cijfers-gaswinning.html#iframe-L2VtYmVkL2NvbXBvbmVudC8/aWO9Z2Fzd2lubmluZw==>

Op 23 september 2016 heeft de Nederlandse regering de beslissing genomen om de gaswinning te beperken tot 24 miljard m³ en dit vanaf 1 oktober 2016 tot 2020. De gaswinning van 24 miljard m³ bedraagt een vermindering van 50% ten opzichte van de volumes van 2012. Het is mogelijk om af te wijken van dit maximum, zelfs in het geval van een bijzonder strenge winter. Elk jaar zal een evaluatie worden gemaakt wat betreft de mogelijkheid om de winning nog meer te beperken. In 2021 zal een nieuw besluit m.b.t. winning worden genomen. Dit betekent dat de NAM een nieuw voorstel tot winning moet voorstellen tegen 1 oktober 2020.⁵

Bron : <http://www.nam.nl/nl/about-nam/facts-and-figures.html>

In een brief ter attentie van de Nederlandse Kamer heeft de eerste minister van Economische Zaken Henk Kamp verklaard dat vanaf 2029 de winning van gas zal verminderd worden tot een volume van nog maar 7 miljard m³. Volgens hem zal de

⁵<https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2016/09/23/instemmingsbesluit-groningen-vergroten-veiligheid-en-verminderen-schade>.

vraag naar L-gas voornamelijk verminderd worden door de verminderde afhankelijkheid van de buurlanden van L-gas, voornamelijk door de omschakeling van hun netwerken die worden bevoorraad met L-gas.⁶

Door deze beslissing van Nederland is België genoodzaakt om haar net dat wordt bevoorraad met L-gas om te schakelen binnen de kortste termijn. De noodzaak om deze netten bevoorraad met L-gas om te schakelen is des te meer gerechtvaardigd door de bevindingen dat (1) de omschakeling van het type gas (productie van “synthetisch” L-gas door de toevoeging van stikstof in H-gas) economisch niet duurzaam is gezien de hoge stikstofprijs, de kost aan infrastructuur om te bouwen en de problemen met betrekking tot overlapping en back-up⁷ en (2) de beschikbaarheid en verscheidenheid van de voorziene bronnen in H-gas (LNG, Noorwegen, Afrika, Rusland, Midden-Oosten, enz.).

Volgens de schattingen van Synergrid, zullen ongeveer 1,6 miljoen aansluitingen in de drie gewesten van het Land omgeschakeld moeten worden om hen toe te laten H-gas te verbranden:

EANDIS	SIBELGA	INFRAx	ORES	RESA
860.000	500.000	135.000	120.000	2.000

Bron : Presentatie Synergrid « L/H conversion - Context & Indicative planning » van 1 juli 2016.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is verdeeld in 4 zones (Noord, Zuid, Oost en West). De omschakeling van de voorzieningen van de distributienetgebruikers (DNG) moet het gebruik van hoogcalorische gassen in de meest optimale veiligheidsomstandigheden toelaten binnen de volgende termijnen, ten vroegste:

- Op 1 januari 2020 voor de zone Brussel-West (51.058 klanten)
- Op 1 januari 2021 voor de zone Brussel-Noord (148.053 klanten)
- Op 1 januari 2022 voor de zone Brussel-Zuid (197.249 klanten)
- Op 1 januari 2023 voor de zone Brussel-Oost (103.756 klanten)

Dit dient ervoor te zorgen dat de gastoestellen van de eindafnemers, die momenteel met L-gas worden gestookt en die na de omschakeling met H-gas zullen gestookt worden, zullen worden gecontroleerd en, indien nodig, aangepast worden alvorens de omschakeling naar H-gas plaatsvindt in het distributienet waarmee ze zijn verbonden, en dit om:

⁶ Brief van de Minister van Economie aan de Kamer op 12 september 2016; <https://1848.nl/static/pdf/c2/68/c268b7e12438d950d769a6e03c8982ff0fb7b0e7.pdf>

⁷ Volgens de eerste schattingen van Fluxys, voorgesteld aan CONCERE op 30 juni 2015 vertegenwoordigen de kosten verbonden met de omschakeling van type gas een minimale investering van 400 miljoen EUR en een jaarlijkse minimale Opex kost van 30 miljoen EUR (stikstof: 25 miljoen EUR & andere Opex: 5 miljoen EUR), los van bepaalde niet becijferde parameters.

- De wijziging van de energieprestatie te voorkomen, door het optimaliseren van de prestaties van het gastoestel;
- Te voorkomen dat het gastoestel de uitstoot van koolstofdioxide niet vergroot, die schadelijk is voor het milieu; en,
- Te voorkomen dat het gastoestel geen koolmonoxidevergiftiging veroorzaakt.

Op nationaal niveau coördineert een werkgroep (CONCERE) de omschakeling. Deze groep bestaat uit regionale en federale administraties van energie. De verschillende regulatoren zijn eveneens uitgenodigd om deel te nemen aan de vergaderingen van deze werkgroep.

Op Brussels regionaal niveau komt een *task force* samen op initiatief van het Kabinet van de Minister van Energie om de uitwisseling en de reflectie op de problematiek van de omschakeling in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te faciliteren. Buiten de Minister van Energie zal deze *task force* bestaan uit Sibelga, Brugel en Leefmilieu Brussel. In de afgelopen twee jaar is de *task force* nog maar één keer samengekomen.

Deze juridische studie tracht de competenties te bepalen binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, op basis van de federale en regionale wetgeving, rechtspraak en rechtsleer, van de publieke overheden, de regelgevende overheid, de netbeheerder, de leveranciers en de netgebruikers, in het bijzonder in het kader van de controleprocedure, regelgeving en adequate vervanging van de interne installaties van de eindklanten die met gas worden bevoorrad. De situatie in de omringende landen (Frankrijk, Duitsland en Nederland) zal ook onderzocht worden en vergeleken worden.

Informatie en communicatie

Alvorens te beginnen met fysieke tussenkomsten om over te gaan tot de omschakeling van de distributienetwerken, is het aangewezen om de betrokken actoren en gebruikers van het netwerk op een zo breed mogelijke manier te informeren.

1. Wie draagt een informatie- en communicatieverplichting?

Op meerdere niveaus zijn publieke en private actoren mogelijks betrokken bij deze informatie- en communicatieplicht.

A. De overheden

Onafhankelijk van de verdeling van de bevoegdheden zijn de publieke overheden in het algemeen onderworpen aan het voorzorgsprincipe. Dit kan als volgt gedefinieerd worden :

« de uitdrukking van een filosofie van vroegtijdige maatregelen die het de publieke overheid mogelijk maken om een preventieve maatregel aan te nemen zonder dat het geheel van wetenschappelijke bewijzen voor deze maatregel wordt voldaan »⁸.

Het voorzorgsprincipe betekent dat een autoriteit, wanneer zij geconfronteerd wordt met een wetenschappelijke onzekerheid die mogelijks een risico kan creëren, zich niet achter dit risico mag verschuilen om haar niets doen te rechtvaardigen⁹.

De federale overheid, in het bijzonder met betrekking tot haar bevoegdheden binnen de bevoorradingzekerheid en de bescherming van de gebruikers, en de Regio's, in het bijzonder met betrekking tot hun bevoegdheden binnen de distributie van gas en bescherming van het milieu, zouden een sensibiliseringscampagne kunnen opzetten om de eindgebruikers te informeren over de potentiële risico's verbonden aan de omschakeling van het distributienet om dit aan de eigenschappen van het hoogcalorisch gas (H-gas) conform te maken.

Het spreekt van zelf dat, gezien hun bevoegdheden in de algemene bestuurlijke politiek, de lokale autoriteiten dit eveneens kunnen doen op het lokale niveau.

Wat betreft Brugel zijn haar bepaalde informatieverplichtingen opgedragen.

---

⁸ N. DE SADELEER, « Le principe de précaution, un nouveau principe général de droit » in *J.T.*, mei 2003, p. 129.

⁹ E. DELAUNOY, « Het voorzorgsbeginsel in het milieurecht », *Cah. Jur.* 2011, p. 47; B. DUBUISSON, « Regards croisés sur le principe de précaution », *Amén.* 2000, n° spécial, p. 17 ; E. LARMUSEAU, « Het voorzorgsbeginsel geïntroduceerd in de Belgische rechtspraak : zoveel hoofden, zoveel zinnen », *TMR* 2000, p. 26; M. HARITZ, « Liability wit hand libaility from the precautionary principle in climate change cases' in M. FAURE et M. PEETERS, (eds.), *Climate Change Liability*, Cheltenham, Edward Elgar, 2011, p. 20.

Artikel 30bis van de ordonnantie van 19 juli 2001 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (hierna de « *Electriciteitsordonnantie* ») lijst de taken op die haar zijn toevertrouwd.

Dit artikel vertrouwt Brugel een raadgevende opdracht toe ten aanzien van de overheden wat betreft de organisatie en de werking van de regionale energiemarkt enerzijds, en een algemene opdracht wat betreft toezicht en controle van de toepassing van de ordonnanties en de bijhorende besluiten anderzijds.¹⁰

In dit verband is Brugel in het bijzonder verantwoordelijk om adviezen te verstrekken en om marktstudies uit te voeren met betrekking tot gas en elektriciteit, en die voor het publiek dienen toegankelijk te worden gemaakt.¹¹

Voorts voorziet artikel 30bis, § 2, °13, van de electriciteitsordonnantie expliciete informatieverplichtingen aan de eindgebruikers:

« 13° het ter beschikking stellen aan de afnemers van instrumenten voor informatie over de situatie van de elektriciteitsmarkt en over de bepalingen van deze ordonnantie met name op basis van de informatie die periodiek aan de leveranciers en distributienetbeheerders wordt gevraagd »¹² (eigen onderlijning)

Hieruit volgt dat Brugel een algemene informatieverplichting heeft ten aanzien van de netgebruikers en van de overheden.

B. De netbeheerders

1) Op basis van de wetgeving betreffende de organisatie van de gasmarkt

Op grond van artikel 5, §1, 1^e alinea van de ordonnantie van 1 april 2004 betreffende de organisatie van de gasmarkt in Brussel Hoofdstedelijk gewest, betreffende wegenisretributies inzake gas en elektriciteit en wijziging van de ordonnantie van 19 juli 2001 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (hierna de “gasordonnantie”), heeft de netbeheerder een algemene verantwoordelijkheid inzake de bevoorradingszekerheid:

“De netbeheerder is verantwoordelijk voor de exploitatie, het onderhoud en de ontwikkeling van het distributienet, met inbegrip van de aansluitingen op andere

---

¹⁰ Art. 30bis, § 2, van de Electriciteitsordonnantie, *M.B.*, 19 juli 2001, p.39135.

¹¹ Behoudens wat betreft de elementen waarvoor vertrouwelijkheid vereist is, zie art. 30bis, § 2, ° 1 en °12 van de Electriciteitsordonnantie.

¹² In de parlementaire voorbereiding stellen we vast dat er geen enkel onderscheid wordt gemaakt tussen de gasmarkt en de elektriciteitsmarkt : « [...] la Commission est chargée d’une mission d’information aux consommateurs sur le fonctionnement du marché et ses conditions de fonctionnement Ainsi, la Commission mettra à disposition des consommateurs des outils d’information adaptés aux différentes catégories de consommateurs bruxellois et sur des supports adaptés à ces différentes catégories. Cela leur permettra de comparer les tarifs et conditions de fournitures et sur les dispositions des textes légaux en vigueur en Région de Bruxelles-Capitale. Cette fonction d’information ne se substitue pas aux obligations des fournisseurs, gestionnaires de réseau de transport régional et de distribution en matière d’information. ».

netten, teneinde de regelmaat, de betrouwbaarheid en de veiligheid van de bevoorrading in aanvaardbare economische voorwaarden te verzekeren, met inachtneming van het milieubehoud, van energie-efficiëntie en een rationeel beheer van het openbaar wegennet.” (Eigen onderlijning)

Hiertoe bepaalt artikel 5, §1, 2^e alinea, 10° van de gasordonnantie dat de netbeheerder verantwoordelijk is voor :

“10° de mededeling aan de gebruikers van het distributienet van de informatie die zij nodig hebben voor een doeltreffende toegang tot het genoemde net, met inbegrip van het gebruik ervan”. (Eigen onderlijning)

Artikel 18 van de gasordonnantie vertrouwt de netbeheerder en de leveranciers, elkeen voor wat hem aangaat, de opdracht toe om aan de huishoudelijke afnemers die dit vragen een gratis preventiedienst aan te bieden tegen de risico's van het gebruik van aardgas. Bij gebrek aan besluit van de Regering die de inhoud en de voorwaarden van deze opdracht vastlegt, wordt deze momenteel uitgevoerd door de netbeheerder.¹³

2) Op basis van de wetgeving betreffende de productveiligheid

De wetgeving betreffende de veiligheid van producten in boek IX van het WER zijn van toepassing op risico's die niet gereguleerd worden door een bijzondere regelgeving. Aangezien het vervoer en de distributie van gas en elektriciteit beheerst worden door bijzondere wetgeving, dienen in eerste instantie deze wetten te worden geanalyseerd. Niettemin blijven de netbeheerders onderworpen aan hun algemene informatieverplichting die in het Wetboek Economisch Recht vastgelegd is.

Gelet op de ruime definitie van het begrip « product », en naar analogie met de wet van 25 februari 1991 betreffende de aansprakelijkheid voor producten met gebreken, kunnen we aannemen dat ook elektriciteit en gas onder deze definitie vallen.

De netbeheerders kunnen worden beschouwd als “producenten” in de zin van het Wetboek Economisch Recht¹⁴, waarin de definitie identiek is aan die van voornoemde wet van 25 februari 1991.

---

¹³ Brugel, Advies 20120608-141 « sur le rapport du gestionnaire de réseau sur l'exécution des missions de service public en matière d'électricité et de gaz pour l'année 2011 », 8 juni 2012, <http://www.brugel.be/Files/media/SIGI/528f1ad884b91.pdf>, p. 22.

¹⁴ Art. I.10, 8°, WER : « *producent* » :

« a) de fabrikant van het product of de dienstverlener, indien deze in een lidstaat gevestigd is, en eenieder die zich als fabrikant aandient door op het product zijn naam, merk of ander kenteken aan te brengen, of degene die het product opnieuw in goede staat brengt en een ieder die zich als dienstverlener aandient ;

b) de vertegenwoordiger van de fabrikant of van de dienstverlener, indien deze niet in een lidstaat gevestigd zijn, of, indien er geen in een lidstaat gevestigde vertegenwoordiger is, de importeur van het product of de distributeur van de dienst;

De rechtspraak meent dat de elektriciteitsnetbeheerders moeten gezien worden als “producenten” in de mate dat zij de eigenschappen eigen aan elektriciteit voor het gebruik ervan kunnen beïnvloeden (vb.: het wijzigen van de frequentie ervan).¹⁵ Naar analogie kunnen de netbeheerders inzake gas, om dezelfde redenen, gezien worden als “producenten” in de zin van artikel I.10.8° van het Wetboek Economisch Recht (W.E.R.)

Naast de verplichtingen op vlak van veiligheid van producten, legt het WER hen bepaalde verplichtingen op inzake informatie :

« Art. IX.8. § 1. De producenten verstrekken binnen het bestek van hun activiteiten de gebruiker de informatie die hem in staat stelt zich een oordeel te vormen over de aan een product inherente risico's gedurende de normale of redelijkerwijs te verwachten gebruiksduur, indien deze risico's zonder passende waarschuwing niet onmiddellijk herkenbaar zijn, en zich tegen deze risico's te beschermen.
Een dergelijke waarschuwing ontslaat de betrokkenen evenwel niet van de verplichting de andere bij dit boek gestelde eisen na te komen.» (Eigen onderlijning)

C. De gasleveranciers

1) Op basis van de wetgeving betreffende de organisatie van de gasmarkt

Artikel 20^{undecies} van de gasordonnantie bepaalt de modaliteiten betreffende de informatie door de leveranciers aan de eindgebruikers, behoudens een gunstigere federale wet (in het bijzonder het Wetboek Economisch Recht en het kaderakkoord van 16 september 2004).

De leveranciers dienen op eigen initiatief of op verzoek van hun klanten in het bijzonder het volgende mee te delen:

*« transparantie informatie over prijzen en tarieven, met inbegrip van de sociale tarieven en voorwaarden met betrekking tot de toegang tot gasdiensten en tot het gebruik van deze diensten.»*¹⁶.

Artikel 18 van de gasordonnantie vertrouwt de netbeheerder en de leveranciers, elkeen voor wat hem aangaat, de opdracht toe om aan de huishoudelijke afnemers die dit vragen een gratis preventiedienst aan te bieden tegen de risico's van het gebruik van aardgas. Bij gebrek aan besluit van de Regering die de inhoud en de

---

c) de andere personen die beroepshalve betrokken zijn bij de handelingsketen of de dienstverlening, voor zover hun activiteiten van invloed kunnen zijn op de veiligheidskenmerken van de producten die op de markt worden gebracht;

d) de werkgever die producten vervaardigt voor gebruik op de arbeidsplaats in het eigen bedrijf
(Eigen onderlijning)

¹⁵ Cass., 6 april 2006, *NjW*, 2007, p. 460.

¹⁶ Art. 20^{undecies}, § 1er, 3°, van de gasordonnantie, *M.B.*, 1 april 2004, p. 34281.

voorwaarden van deze opdracht vastlegt, wordt deze momenteel uitgevoerd door de netbeheerder.¹⁷

2) Op basis van de wetgeving betreffende de veiligheid van producten

De gasleveranciers zijn eveneens gehouden door de wetgeving inzake de veiligheid van producten. Zij kunnen beschouwd worden als “distributeurs” in de zin van boek IX van het W.E.R.¹⁸ De leveranciers zijn eveneens belast met een informatieverplichting :

“§3. De distributeurs dragen bij tot de naleving van de toepasselijke veiligheidseisen, met name door geen producten te leveren waarvan zij weten, of op grond van de hun ter beschikking staande gegevens beroepshalve hadden moeten concluderen, dat deze niet aan die eisen voldoen. Bovendien nemen zij binnen het bestek van hun activiteiten deel aan de bewaking van de veiligheid van de op der markt gebrachte producten, vooral door informatie over de risico's van de producten door te geven, de nodige documentatie bij te houden en te verstrekken om de oorsprong van de producten op te sporen en medewerking te verlenen aan de door de producenten en de bevoegde autoriteiten genomen maatregelen om de risico's te vermijden.”¹⁹(Eigen onderlijning).

Uit deze bepaling volgt dat de leveranciers eveneens hun klanten zullen moeten informeren over de omschakeling alsook over de risico's die daaraan verbonden zijn.

De gasleveranciers kunnen daarentegen niet beschouwd worden als “producenten” van H-gas in de zin van de wetgeving inzake veiligheid van producten in die zin dat ze geen controle hebben over de eigenschappen van het gas.

3) Op basis van het energiecontract

De leverancier is contractueel verbonden met de eindgebruikers, wat ook verantwoordelijkheden uit de principes van het privaatrecht met zich mee brengt, zoals het beginsel van de uitvoering van het contract te goeder trouw. Dit principe kan, in dit geval, ook een informatieverplichting bevatten.

2. Benchmark : informatie en communicatie in de ons omringende landen

In de omringende landen van België zijn reeds meerdere beslissingen genomen met het oog op het informeren van het publiek en de relevante actoren over de

---

¹⁷ Brugel, Avis 20120608-141 sur le rapport du gestionnaire de réseau sur l'exécution des missions de service public en matière d'électricité et de gaz pour l'année 2011, 8 juin 2012, <http://www.brugel.be/Files/media/SIGI/528f1ad884b91.pdf>, p. 22.

¹⁸ Art. 1.10, 9° WER: « distributeur »: « de persoon die beroepshalve betrokken is bij de handelingsketen of de dienstverlening en wiens activiteit geen invloed heeft op de veiligheidskenmerken van de producten. »

¹⁹ Art. IX.8, § 3, WER.

omschakeling van L-gas naar H-gas. Duitsland staat hierin het verst, gevolgd door Frankrijk. In Nederland werden op heden het minst maatregelen genomen, aangezien het land, volgens de studies die in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken werden uitgevoerd, nog tot tenminste 2030 over voldoende L-gasvoorraden kan beschikken.

A. Duitsland

In 2005 nam de Duitse federale overheid de Wet op de Energetische Industrie aan (*Energiewirtschaftsgesetz*)²⁰. In overeenstemming met artikel 15a van deze wet dienen de transportnetbeheerders (TNB's) sinds 2012 jaarlijks een Ontwikkelingsplan voor het Aardgastransportnet te publiceren (*Netzentwicklungsplan*), in samenwerking met de Energie administratie (*Bundesnetzagentur*)²¹.

Dit plan, dat vanaf 2016 tweejaarlijks wordt geactualiseerd, omvat een overzicht van alle huidige maatregelen die worden genomen om het aardgasnet te optimaliseren, te versterken en te ontwikkelen. Ook de technische maatregelen voor de komende tien jaar, nodig om de veiligheid van het netwerk en de bevoorradingszekerheid te garanderen zijn in het plan opgenomen²². Het Ontwikkelingsplan voorziet eveneens een timing voor de geplande maatregelen inzake de ontwikkeling van het net voor de komende drie jaar.

In zijn huidige staat omschrijft het Ontwikkelingsplan de modaliteiten van de omschakeling van L-gas naar H-gas, en beschrijft het in welke regio's en gemeenten van Noordoost- Duitsland de gastoestellen zullen worden aangepast aan het gebruik van H-gas, met een timing tot in 2030.

Daarnaast hebben de netbeheerders een « *Marktomschakelingsleidraad* » uitgebracht, naast hun « *Samenwerkingsakkoord* ». In deze Leidraad worden de bevoegdheden en aansprakelijkheden van de verschillende netbeheerders gepreciseerd et wordt voor elk deel van het omschakelingsproces aangegeven welke netbeheerder verantwoordelijk is²³.

Uit deze Leidraad blijkt dat het informeren van de eindgebruikers over het omschakelingsproces tot de verantwoordelijkheid van de **distributienetbeheerders** behoort. De eindklanten en de leveranciers dienen te worden ingelicht door hun respectievelijke distributienetbeheerder²⁴.

---

²⁰ Gesetz über die Elektrizitäts- und Gasversorgung, (BGBl. I S. 1970, ber. S. 3621), 7 juli 2005.

²¹ <http://www.grtgaz-deutschland.de/de/netztransparenz/netzentwicklungsplan>.

²² Zie Netzentwicklungsplan 2016.

²³ Leitfaden Marktraumumstellung, 30 juni 2016, p. 11-14, beschikbaar op : http://www.fnb-gas.de/files/15-06-30_leitfaden_marktraumumstellung.pdf.

²⁴ *Ibid.*, p. 11

In het kader van deze opdracht hebben de netwerkbeheerders **Aardgasbureaus** opgericht (De. Erdgasbüro) die het lokale aanspreekpunt vormen voor de eindgebruiker. Deze bureaus zullen ook de coördinatie van de omschakeling op zich nemen. In het bijzonder gaan zij de specifieke gegevens van de gastoestellen analyseren en onderzoeken op welke wijze de omschakeling het best plaats kan vinden, rekening houdend met de specificiteit van het lokale gasnetwerk.

Daarnaast beoogt de federale regering, in een recent ontwerp van wet, enkele specifieke informatieverplichtingen op te leggen aan de netbeheerders²⁵. Zij zullen de geschatte startdatum en duurtijd van de omschakeling twee jaar op voorhand dienen aan te kondigen op hun website, en zullen de klant die om een aansluiting vraagt (de. *Anschlussnehmer*) hierover schriftelijk dienen in te lichten²⁶. Voor wat betreft het afregelen van de gasinstallatie bij de klanten thuis, zullen de DNB's (of de erkende techniekers) hun klanten tenminste drie weken op voorhand dienen in te lichten en hen tenminste één alternatieve datum dienen voor te stellen.

De federale overheid heeft daarnaast een FAQ voorzien, die online toegankelijk is op de webpagina van het Ministerie van Economie en Energie²⁷.

B. Frankrijk

Het decreet van 23 maart 2016 voorziet dat, voor wat betreft de geografische zone waarin een omschakeling zal plaats vinden, de respectievelijke **distributienetbeheerders** gehouden zijn alle relevante informatie te verschaffen over de aard van het gas en over de gedetailleerde omschakelingkalender aan de bevoegde overheden, aan de uitbaters van installaties die gas in het netwerk injecteren, aan de uitbaters van ondergrondse opslagruimtes voor aardgas, aan de gasleveranciers en aan de eindklanten²⁸.

De netbeheerders hebben reeds een aantal stappen ondernomen om het publiek te informeren: om de omschakeling voor te bereiden werden verschillende presentaties georganiseerd met de betrokken actoren (de vakbonden, *Concertation Gaz*). Daarnaast werden ontmoetingsmomenten georganiseerd met fabrikanten van verwarmingsketels en branders, met de lokale overheden die deelnemen aan de pilootprojecten, *etc.*²⁹.

---

²⁵ Gesetzentwurf zur Bevorratung von Erdöl, zur Erhebung von Mineralöldaten und zur Umstellung auf hochkalorisches Erdgas, 3 augustus 2016, Art. 3, 2. B, Cc),

²⁶ *Ibid.*

²⁷Zie <http://www.bundesnetzagentur.de/DE/Sachgebiete/ElektrizitaetundGas/Verbraucher/NetzanschlussUndMessung/UmstellungGasbeschaffenheit/UmstellungGasqualitaet-node.html>.

²⁸ Décret n° 2016-348 du 23 mars 2016 relatif au projet de conversion du réseau de gaz naturel à bas pouvoir calorifique dans les départements du Nord, du Pas-de-Calais, de la Somme, de l'Oise et de l'Aisne, *JORF* n°0072 du 25 mars 2016, texte n°1, Art. 4, III

²⁹ Project TULIPE, voorstelling van het conversieproject van 2 juni 2016.

De klanten die aangesloten zijn aan het L-gastransportnet en die behoren tot de groep die betrokken is bij de pilootfase van de omschakeling werden door GRT Gas geïnformeerd per brief in juni 2016. De andere op het L-gastransportnet aangesloten klanten zullen schriftelijk worden geïnformeerd, een eerste maal uiterlijk twee jaar voor de geplande omschakeling, een tweede maal één jaar voor de geplande omschakeling en een laatste maal zestig dagen voor de geplande omschakeling. De netbeheerders voorzien daarnaast drie groepssessies waarin de betrokken klanten zullen worden geïnformeerd, en er is een wijziging van het aansluitingscontract voorzien³⁰.

De klanten die zijn aangesloten op het L-gasdistributienet zullen eveneens een schrijven ontvangen voor de omschakelingsperiode (de kennisgevingstermijn is afhankelijk van het type van klant) In bepaalde gevallen zal een wijziging van het aansluitingscontract worden voorzien. De distributienetwerkbeheerders zullen verdere informatiecampagnes organiseren, in samenwerking met de lokale overheden, lokale verkozenen en de belangenverenigingen voor consumenten en leveranciers³¹.

C. Nederland

Op dit worden er geen informatie- of sensibiliseringscampagnes georganiseerd. De regering heeft echter de doelstellingen en de krijtlijnen van haar beleid ter zake op langere termijn gepubliceerd.

Er werd eveneens een FAQ gepubliceerd, weliswaar beperkt in het aantal vragen die erin worden beantwoord. In het document wordt aan de klant bevestigd dat hij op dit ogenblik geen stappen dient te ondernemen, behalve wanneer hij een nieuw gastoestel zou aanschaffen.

3. Aanbevelingen

Adequate informatie en communicatie naar de betrokken actoren, en in het bijzonder naar de gebruikers van het netwerk, zal binnen het omschakelingsproces van L-gas naar H-gas van cruciaal belang zijn.

Aangezien de informatie- en communicatieverplichting op een verscheidenheid aan actoren rust, zal het belangrijk zijn deze verplichtingen op een georganiseerde en gecoördineerde wijze te voldoen. In de Belgische context betekent dit dat er bijzondere aandacht zal moeten uitgaan naar een duidelijke bevoegdheidsverdeling tussen de verschillende actoren, en dit niet enkel tussen de publieke en private

---

³⁰ *Ibid.*

³¹ *Ibid.*

actoren maar ook tussen de verschillende bevoegdheidsniveaus (federaal en regionaal).

De ervaringen van de Belgische buurlanden tonen aan dat een heuse sensibiliseringscampagne zich opdringt. Duitsland en Frankrijk hebben reeds een dergelijke campagne georganiseerd, vanuit de toepassing van het voorzorgsprincipe. In deze campagnes ligt de nadruk op het informeren van de individuele eindklant binnen een redelijke termijn, en de actieve samenwerking met de netwerkbeheerders. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zou zich op deze modaliteiten kunnen baseren voor het organiseren van een eigen sensibiliseringscampagne.

Het informeren van de netgebruikers over het noodzakelijke nazicht van hun gasinstallatie naar aanleiding van de omschakeling naar H-gas zou de eerste doelstelling van de sensibiliseringscampagne moeten zijn. De mogelijke risico's van de omschakeling dienen daarbij aan bod te komen. De campagne zou immers duidelijk moeten maken dat deze omschakeling schadelijke gevolgen met zich kan meebrengen, zodat de eindgebruiker zich realiseert dat zijn medewerking is vereist om schadelijke gevolgen aan zijn installatie zoveel als mogelijk te vermijden. Tenslotte dient de campagne de eindgebruiker door te verwijzen naar de overheden en actoren die betrokken zijn bij de omschakeling.

De communicatie met de eindgebruiker dient te gebeuren in eenvoudige bewoordingen en geruime tijd op voorhand (zoals bijvoorbeeld de sensibiliseringscampagne in Frankrijk: twee jaar, één jaar, zes maanden en zestig dagen voor de omschakelingsdatum).

Zoals ook gebeurt in Frankrijk en Duitsland, zou de sensibiliseringscampagne verschillende aspecten kunnen omvatten, zoals een aan het thema gewijde webpagina, een FAQ met vermelding van een tweetalig gratis telefoonnummer, een e-mailadres, een brochure, *etc.*

Door deze voorbeelden te volgen, handelt het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in overeenstemming met het voorzorgsprincipe, en zal ze vermijden dat haar aansprakelijkheid in het gedrang komt in het geval van een incident. Brugel, in haar functie van marktregulator en **binnen de grenzen van haar bevoegdheden** zoals bepaald door de gasordonnantie, zal deze communicatie mee vorm dienen te geven. Zij zal daarnaast dienen te verifiëren of de communicatie die door de door haar gereguleerde actoren wordt uitgestuurd, toereikend en effectief is.

II. Bevoegdheidsverdeling tussen de federale, de regionale en de lokale overheden

1. Bevoegdheden van de federale overheid³²

De federale overheid stapt mee in een omschakelingprocedure van de L-gasnetten ten gevolge van de Nederlandse politieke beslissing. Synergrid heeft hiertoe veelvuldige initiatieven genomen, waarvan de gevolgen zich voornamelijk voordoen op het vlak van de distributienetten (die een bevoegdheid zijn van de regionale autoriteiten). De federale overheid heeft enkele bevoegdheden inzake de omschakeling van L-gas naar H-gas. Hieronder worden deze bevoegdheden beschreven.

A. Gastransport

1) Principe

De federale overheid is bevoegd voor de grote infrastructuren voor de opslag, het vervoer en de productie van energie, bevoegdheden die gezien hun technische en economische ondeelbaarheid een gelijke uitvoering vereisen op nationaal vlak (artikel 6, VII., §1, alinea 2, c) van de bijzondere wet ter hervorming der instellingen³³). Uit de voorbereidende werkzaamheden bij deze bepaling blijkt dat de bijzondere wetgever deze bevoegdheid aan de federale wetgever heeft toegewezen om de federale overheid toe te laten deel te nemen aan het beheer van ondernemingen en organismen actief in de betrokken sectoren dan wel een controlerende bevoegdheid uit te oefenen over de productie, de opslag en het transport van energie en zo nodig tussen te komen wanneer het nationale belang dit vereist. Deze faciliteiten zijn, onder andere, de terminal voor vloeibaar aardgas (LNG), de grote ondergrondse opslagfaciliteiten (Loenhout, Anderlues, ...) alsook de infrastructuur voor de opslag van aardolie³⁴.

Met de term '*vervoer van energie*' zoals gedefinieerd in artikel 6, VII., §1, alinea 2, c) van de bijzondere wet ter hervorming der instellingen, wordt bijvoorbeeld bedoeld de hoogspanningskabels van 150, 220 en 380 KV, de oliepijplijn en het transportnet van Fluxys. De gasdistributie en het lokale transport van elektriciteit valt niet onder deze bepaling, en behoort tot de bevoegdheden van de Gewesten³⁵.

---

³² G. Block et L. Hage, RPDB, Complément X, verbo électricité et gaz, Bruxelles, Bruylant, 2007, p. 223-226.

³³ Bijzondere wet van 8 augustus 1980 ter hervorming der instellingen, B.S. 18 augustus 1980.

³⁴ Doc., Kamer, n° 516/6, S.E. 1988, p. 143- 145.

³⁵ Doc. Parl., Kamer, n° 516/6, S.E. 1988, p. 145.

2) Toepassing van het principe

Gezien haar bevoegdheid voor het nationale vervoer van gas, is het de federale overheid die verantwoordelijk is voor de omschakeling van het gastransportnet. Het is de Minister die, na advies van de CREG, het ontwikkelingsplan van Fluxys zal goedkeuren. Dit plan omvat onder meer de noodzakelijke ontwikkelingen voor de omschakeling van L-gas naar H-gas.

B. Bevoorradingzekerheid

1) Principe

De veiligheid van de bevoorrading is een federale bevoegdheid, aangezien zij niet uitdrukkelijk aan de Gewesten is toegekend. Zij kan zelfs beschouwd worden als een aan de federale overheid voorbehouden bevoegdheid, gezien de bijzondere uitzondering op de regionale bevoegdheden die geldt voor de *“aangelegenheden die wegens hun technische en economische ondeelbaarheid een gelijke behandeling op nationaal vlak behoeven”*³⁶.

Voor wat betreft het energiebeleid, is de federale overheid bevoegd voor die materies die, gezien hun technische en economische ondeelbaarheid, een gelijke behandeling vereisen op nationaal vlak. Het *“vervoer en de productie van energie”* behoren tot deze materies (artikel 6, VII., §1, alinea 2, c) van de bijzondere wet ter hervorming der instellingen van 8 augustus 1980).

2) Toepassing van het principe

Gezien haar bevoegdheid voor de veiligheid van de gasbevoorrading van het land, rust op de federale overheid de plicht toe te zien op de veiligheid van de infrastructuur om de omschakeling van L-gas naar H-gas te faciliteren. Fluxys beschikt over twee installaties die omschakeling van H-gas naar L-gas kunnen uitvoeren. De installaties in Lillo en Loenhout zetten H-gas om in L-gas door de injectie van stikstof. De eenheid in Lillo heeft een productiecapaciteit van 300.000 m³ gas per uur, de eenheid in Loenhout produceert tot 100.000 m³ gas per uur, wat neerkomt op een totale productiecapaciteit van 400.000 m³ L-gas per uur.

C. Bescherming van de consument

1) Principe

Zoals bepaald in de Grondwet en in het artikel 8, § 1, VI, al. 4, 2° van de bijzondere wet ter hervorming der instellingen, zijn de federale autoriteiten bevoegd voor de consumentenbescherming.

---

³⁶ Art. 6, § 1, VII Bijzondere wet tot hervorming der instellingen.

In overeenstemming met deze bevoegdheid heeft de federale wetgever het Boek VI³⁷ « *Marktpraktijken en consumentenbescherming* » in het Wetboek van economisch recht toegevoegd³⁸. Dit boek regelt op algemene wijze de relaties tussen de ondernemingen en de consument.

Boek VI heeft een dubbele doelstelling:

- enerzijds, het garanderen van de eerlijke mededinging in handelsrelaties en professionele relaties; en,
- anderzijds, het verzekeren van de bescherming van de consument en toezien dat de consument op een correcte en adequate wijze wordt geïnformeerd.

Boek VI reglementeert diverse materies, zoals de aanduiding van prijzen en hoeveelheden, overeenkomsten op afstand, overeenkomsten afgesloten buiten de verkoopruimte, solden, liquidatieverkoop, verkoop met verlies, misleidende publiciteit en oneerlijke handelspraktijken ten aanzien van de consument of de ondernemingen, de gedwongen verkoop, oneerlijke bedingen, *etc.*

Boek IX van het Wetboek economisch recht voorziet eveneens de mogelijkheid voor de Koning om het gebruik van een product te verbieden of te reglementeren « *met het oog op de bescherming van de veiligheid of de gezondheid van de gebruiker* »³⁹.

De wet van 21 december 1998 « *betreffende de productnormen ter bevordering van duurzame productie- en consumptiepatronen en ter bescherming van het leefmilieu en de volksgezondheid* » verleent aan de Koning de bevoegdheid het gebruik van bepaalde producten te verbieden of te reglementeren « *teneinde de volksgezondheid te beschermen* » (en niet « *teneinde het leefmilieu of de volksgezondheid te beschermen* »): in deze hypothese kunnen enkel normen aangenomen worden die betrekking hebben op het op de markt brengen van bepaalde producten)⁴⁰.

Interventies betreffende gastoestellen lijken te vallen onder de algemene bevoegdheid tot bescherming van het leefmilieu, aangezien ze niet enkel schade aan de volksgezondheid beogen te vermijden, maar ook schade aan het leefmilieu. Bovendien beantwoorden de toestellen aan de nationale installatienormen, gezien het gevaar slechts voortvloeit uit een probleem door het bijstellen van het toestel, na de installatie ervan. De problemen die men zou kunnen ondervinden vallen dus

---

³⁷ Wet van 13 december 2013 houdende invoeging van boek VI "Marktpraktijken en consumentenbescherming" in het Wetboek van economisch recht en houdende invoeging van de definities eigen aan boek VI, en van de rechtshandavingsbepalingen eigen aan boek VI, in de boeken I en XV van het Wetboek van economisch recht, *B.S.* 30 december 2013.

³⁸ Wetboek van economisch recht van 28 februari 2013, *B.S.* 29 maart 2013.

³⁹ Wetboek van economisch recht, *B.S.* 29 maart 2013, boek IX, hoofdstuk I, liv. IX, art. IX.4.

⁴⁰ Artikel 5, §2 van de wet van 21 december 1998 « *betreffende de productnormen ter bevordering van duurzame productie- en consumptiepatronen en ter bescherming van het leefmilieu en de volksgezondheid*; vergelijk met §1 van artikel 5.

buiten het toepassingsveld van de federale overheid en zullen hierna onderzocht worden bij de analyse van de gewestelijke bevoegdheden.

2) Toepassing van het principe

Gezien de aard van de materies die geregeld worden door Boek VI van het Wetboek van economisch recht (overeenkomsten op afstand, buiten verkoopruimten gesloten overeenkomsten, openbare verkopen, gezamenlijk aanbod, oneerlijke bedingen, bestelbonnen, bewijsstukken, verlenging van overeenkomsten etc.), hebben de bepalingen vervat in dit Boek de finaliteit de consument te beschermen op *economisch* vlak. De omschakeling van L-gas naar H-gas brengt geen nieuwe verplichtingen voor de federale overheid met zich mee op het vlak van de *economische* bescherming van de consument.

D. Veiligheid van producten en diensten

1) Principe

De federale overheid is eveneens bevoegd voor de veiligheid van producten en diensten. Zij is in het bijzonder bevoegd voor de bepalen van productnormen⁴¹.

In het kader van deze bevoegdheid hebben de federale autoriteiten het Boek IX « *Veiligheid van producten en diensten* » in het Wetboek van economisch recht toegevoegd⁴². De wetgeving legt bepaalde verplichtingen op aan de fabrikanten (bij wijze van voorbeeld, enkel producten in de handel brengen die veilig zijn, de consument informeren over bepaalde risico's die het gebruik van een product of dienst met zich mee brengt, de nodige voorzorgsmaatregelen opnemen in een bijsluiter etc.) en aan de distributeurs (bij wijze van voorbeeld, uitsluitend veilige producten aanbieden of verkopen, de consument informeren over bepaalde risico's die het gebruik van een product of dienst met zich mee brengt, de nodige voorzorgsmaatregelen opnemen in een bijsluiter en deze documentatie bijhouden, etc.).

De FOD Economie houdt permanent toezicht op de Belgische markt en controleert of de producten en diensten die op de markt worden gebracht beantwoorden aan de verschillende veiligheidsnormen. Doelgerichte inspectiecampagnes vinden regelmatig plaats.

---

⁴¹ Art. 6, § 1, II, al. 2, 1° Bijzondere wet tot hervorming der instellingen.

⁴² Wet houdende invoeging van boek IX " Veiligheid van producten en diensten " in het Wetboek van economisch recht en houdende invoeging van de definities eigen aan boek IX in boek I van het Wetboek van economisch recht, B.S. 27 mei 2013.

Naast het Wetboek economisch recht is er specifieke reglementering voorzien voor bepaalde productgroepen, zoals gastoestellen⁴³. Producten kunnen ook onderworpen worden aan normen bepaald door een erkend organisme. Deze normen vormen een geformaliseerd technisch geheel, met het oog op een gewoonlijk en herhaaldelijk gebruik van een product. Het Bureau voor Normalisatie is het Belgische orgaan bevoegd voor normering.

2) Toepassing van het principe

Productnormen vormen een bindende voorwaarde voor het op de markt brengen van producten⁴⁴: eens de producten op de markt zijn gebracht spelen zij echter geen rol meer op het vlak van de bescherming van het leefmilieu. Hetzelfde geldt voor het nazicht, de aanpassing en de vervanging van een gastoestel door een erkend technieker.

Niettemin werd er door Boek IX van het Wetboek economisch recht een Centraal Meldpunt voor Producten voorzien binnen de FOD Economie, K.M.O, Middenstand en Energie. Tot het takenpakket van dit loket behoort het « *coördineren van federale informatiecampagnes in verband met de veiligheid en de gezondheid van producten en diensten* »⁴⁵. Dit loket zou een centrale rol kunnen spelen in het kader van de informatiecampagnes gericht op de netwerkgebruikers, door de verschillende campagnes van de verschillende betrokken actoren (distributienetwerkbeheerders, leveranciers *etc.*) te coördineren.

E. Arbeidsbescherming

1) Principe

De federale overheid is tenslotte ook bevoegd voor de arbeidsbescherming. Luidens artikel 6, § 1, II, 3° van de bijzondere wet tot hervorming der instellingen zijn de Gewesten bevoegd voor « *de politie van de gevaarlijke, ongezonde en hinderlijke bedrijven onder voorbehoud van de maatregelen van interne politie die betrekking hebben op de arbeidsbescherming;* » (eigen onderlijning). De arbeidsbescherming wordt geregeld door het Algemeen Reglement voor de arbeidsbescherming (afgekort “ARAB”)⁴⁶.

Bepaalde verplichtingen inzake de veiligheid van gasinstallaties vallen onder de wetgeving aangaande de veiligheid op de arbeidsplek.

---

⁴³ Koninklijk besluit van 3 juli 1992 betreffende het op de markt brengen van gastoestellen, B.S. 8 augustus 1992.

⁴⁴ Zie de definitie van het Grondwettelijk Hof: CA, 2 februari 1995, n°7/95, S.A. Solvay e.a., B.2.3.

⁴⁵ Art. IX.12, 5° Wetboek economisch recht.

⁴⁶ Algemeen Reglement voor de arbeidsbescherming van 11 februari 1946, B.S. 3 april 1946.

Luidens het ARAB dienen verwarmingstoestellen « *zodanig opgevat en opgesteld zijn dat ze voldoende veiligheidswaarborgen bieden, rekening gehouden met de plaatselijke omstandigheden.*»⁴⁷. Installaties die warmte voortbrengen of uitstralen, op een andere wijze dan door middel van warm water of stoom moeten uit « *onbrandbare materialen vervaardigd zijn en behoorlijk onderhouden worden*»⁴⁸. Ze moeten op een voldoende afstand van brandbare stoffen en materialen opgesteld zijn of er zodanig van afgezonderd zijn dat brandgevaar voorkomen wordt.

De gas-, verwarmings- en airconditioningsinstallaties evenals de elektrische installaties dienen « *in goede staat te worden gehouden*» en « *periodiek te worden gecontroleerd*».⁴⁹

*« Deze controles en onderhoudsbeurten worden uitgevoerd overeenkomstig de wetgeving die op deze installaties van toepassing is, of bij ontstentenis, overeenkomstig de voorschriften van de fabrikant of van de installateur of, bij ontstentenis daarvan, overeenkomstig de meest strenge en meest geschikte regels van goed vakmanschap.»*⁵⁰.

Men kan uit bovenstaande bepalingen afleiden dat er een verplichting bestaat in hoofde van de werkgever om een bijkomende controle uit te voeren op de gastoestellen eens de omschakeling van L-gas naar H-gas is uitgevoerd.

Een strikte interpretatie van bovenstaande bepalingen kan worden verdedigd aangezien werknemers geen enkele invloed hebben op de veiligheid van de gasinstallaties van hun werkgever (in tegenstelling tot de gasinstallatie bij de werknemer thuis, die onder zijn eigen verantwoordelijkheid valt.) Een nazicht van de gasinstallaties na omschakeling dringt zich des te meer op in de tertiaire en industriële sectoren, waar de gasinstallaties vaak een grotere capaciteit hebben en grotere risico's kunnen vertonen.

2) Toepassing van het principe

Aangezien de arbeidsbescherming een federale bevoegdheid is, zou de federale overheid er op toe dienen te zien dat werkgevers geïnformeerd worden over hun plicht hun gasinstallaties na te laten kijken na de omschakeling en te controleren of de werkgever deze verplichting wel degelijk is nagekomen.

---

⁴⁷ Art. 3M52, 52.7.2, titel II van het Algemeen Reglement voor de arbeidsbescherming van 11 februari 1946, B.S. 3 april 1946.

⁴⁸ Ibid., Art. 3M52, 52.8.9.

⁴⁹ Art. 23, § 2, Koninklijk besluit van 28 maart 2014 betreffende de brandpreventie op de arbeidsplaatsen, B.S. 23 april 2014.

⁵⁰ Ibid.

F. De politionele bevoegdheden van de Minister van Binnenlandse Zaken

De minister van Binnenlandse Zaken speelt een belangrijke rol op gebied van de bestuurlijke politie. Deze rol is steeds belangrijker geworden als gevolg van, onder meer de terroristische dreigingen op het Belgisch grondgebied.

Zoals hierna uiteengezet, behoort de handhaving van de openbare orde in al haar onderdelen in eerste instantie tot de gemeente, in het bijzonder tot burgemeester. Voorts beschikt de gouverneur eveneens over de bevoegdheid inzake politiereglementen. Het betreft een rechtstreekse regelgevende bevoegdheid voor de twee overheden, dit wil zeggen dat deze hun rechtstreeks door wet werd toegewezen.

De openbare veiligheid en het goed beheer van noodsituaties zijn doelstellingen die eveneens zijn gedefinieerd op federaal niveau. Zo is de openbare orde niet alleen een dagelijkse opdracht voor de plaatselijke overheden, maar ook voor de minister van Binnenlandse Zaken. De handhaving en de herstel van de openbare orde houdt van oudsher drie componenten in, rust, veiligheid en gezondheid. De openbare rust wordt begrepen als de afwezigheid van rustverstoring en oproer op openbare plaatsen; de openbare gezondheid slaat op de afwezigheid van ziekten door de handhaving van de hygiëne en door het behoud van de kwaliteit van de leefomgeving; de notie van openbare veiligheid betreft de afwezigheid van gevaarlijke situaties voor de personen of goederen en houdt in het bijzonder criminaliteitspreventie en bijstand aan personen in gevaar, in⁵¹.

De burgemeester, de gouverneur en de (federale) Minister van Binnenlandse Zaken zijn autoriteiten van algemene bestuurlijke politie, net zoals de gemeenteraad, provincieraad, arrondissementsraad en de Koning. In specifieke domeinen zoals particuliere beveiliging, de verkiezingen en vreemdelingen, treedt de Minister van Binnenlandse Zaken op als autoriteit van bijzondere bestuurlijke politie. Wat hem van alle andere ministers onderscheidt, zowel regionaal als federaal, is dat hij de enige ministeriële autoriteit is die beschikt over de hoedanigheid van autoriteit van algemene bestuurlijke politie.

Overeenkomstig artikel 11, 1^e alinea van de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt:

“Onverminderd de bevoegdheden die hun zijn toegekend door of krachtens de wet, oefenen de minister van Binnenlandse Zaken en de gouverneur de bevoegdheden van de burgemeester of van de gemeentelijke instellingen in subsidiaire orde uit wanneer deze, al dan niet vrijwillig, hun verantwoordelijkheden niet nakomen, wanneer de verstoring van de openbare orde zich uitstrekt over het grondgebied van verscheidene gemeenten of, wanneer, ook al is de gebeurtenis of de situatie slechts in een enkele gemeente gelokaliseerd, het algemeen belang hun tussenkomst vereist.” (eigen onderlijning).

---

⁵¹ Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel over het politieambt, *Parl.St.* Kamer 1990-91, n°1637/1,5.

In de situaties bedoeld in artikel 11, vereisen de omvang van de gebeurtenis, de aard ervan of het stilzitten van de plaatselijke overheid dat de centrale overheid de gepasseerde of stilzittende plaatselijke overheden vervangt. Deze vervanging laat toe om maatregelen van bestuurlijke politie in de zin van artikel 3, 1° van de wet op het politieambt, dit wil zeggen uitvoerende beslissingen, te nemen (een manifestatie verbieden bijvoorbeeld). Anderzijds betreft zij niet het gezag op de lokale politie belast met het uitvoeren van deze beslissingen. In dit verband blijft de functionele autoriteit van de burgemeester intact. De tussenkomst van de Minister of van de provinciegouverneur is louter subsidiair of suppletief. De eerbiediging van de gemeentelijke autonomie en de regels van behoorlijk bestuur stellen voorop dat de verantwoordelijkheden van de lokale overheden worden eerbiedigd⁵².

Zelfs indien de situatie zich voordoet in een enkele gemeente, is het belangrijkste criterium, alvorens te tussenkomst van de Minister te rechtvaardigen, “*het algemeen belang*”, in tegenstelling tot gemeentelijk of provinciaal belang. De notie van algemeen belang kan strikt gezien elke collectieve behoefte aanwijzen die door de grondwettelijk bevoegde autoriteit als voldoende waardevol wordt beschouwd, met als gevolg dat zij van oordeel is dat eraan tegemoet dient gekomen te worden op regelmatige en voortdurende wijze.

De bevoegde administratie gaat dit geval per geval na bepaalt telkens wat beantwoordt aan het algemene belang, onder voorbehoud van controle van hogere bestuurlijke autoriteit en een rechterlijke toetsing.⁵³ Volgens de afdeling wetgeving van de Raad van State, omvat het algemeen belang in de zin van artikel 162 van de Grondwet “*het belang van de Staat of van het Gewest alsook de belangen waaraan de toezichthoudende instantie een grote waarde hecht dan die nagestreefd wordt door de gecontroleerde beslissing*”⁵⁴. Het algemeen belang op grond waarvan de Minister tussenkomt, vermengt zich niet met de notie van provinciaal of lokaal belang waarvoor de gedecentraliseerde instanties bevoegd zijn⁵⁵.

---

⁵² Parl.St. Kamer, 1997-1998, n° 1676/1, p.

⁵³ P. GOFFAUX, *Dictionnaire de droit administratif*, Brussel, Bruylant, 2015, p. 309-352.

⁵⁴ Zie advies 27.546/4 van de afdeling wetgeving van de Raad van 4 mei 1998, over een voorontwerp dat het decreet van 1 april 1999 is geworden, die de voogdij over de gemeenten, de provincies, de intercommunales en de unicommunale en pluricommunale politiezones van het Waals Gewest regelt (Doc. parl. wal., 1997-1998, n° 401/1), l’avis 43.488/2/V van de afdeling Wetgeving van de Raad van State, gegeven op 24 août 2007, over een voorontwerp van decreet, decreet geworden op 22 november 2007, ter wijziging van bepaalde bepalingen uit Wetboek van de lokale Democratie en de Decentralisatie (Doc. parl. wal., 2007-2008, n° 648, p. 12) evenals het advies 44.147/4 de Afdeling Wetgeving van de Raad van State gegeven op 17 maart 2008, over een voorontwerp van decreet, decreet geworden op 3 juli 2008, ter wijziging van bepaalde bepalingen uit het decreet van 12 februari 2004 betreffende de Waalse provincies en het Wetboek van de lokale democratie en de decentralisatie (Doc. parl. wal., 2007-2008, n° 785, p. 9).

⁵⁵ P. BOUVIER et al., « Chapitre 3. - Le contrôle administratif » in *Éléments de droit administratif*, Bruxelles, Éditions Larcier, 2013, p. 335

Zoals hierna wordt uiteengezet, kan een gemeente of zijn burgemeester alleen worden aansprakelijk gesteld in de uitzonderlijke omstandigheden. *A fortiori* lijkt de aansprakelijkheid van de Minister van Binnenlandse Zaken nog minder waarschijnlijk in het gedrang te zullen komen in deze situatie.

G. Algemene politionele bevoegdheid van de Koning

De federale overheid kan uitzonderlijk zelf maatregelen nemen van de algemene bestuurlijke politie, door middel van de onafhankelijke regelgevende bevoegdheid van de Koning inzake politie of anders gezegd de algemene politionele bevoegdheid van de Koning⁵⁶.

Ondanks de afwezigheid van expliciete rechtspraak terzake, aanvaardt een meerderheid van de doctrine deze mogelijkheid, op voorwaarde dat er ernstige bedreigingen bestaan voor de materiële openbare orde⁵⁷. Het gaat niet louter over het beoordelen van de bedreiging voor de openbare orde; deze moet tevens ernstig zijn en alles hangt af van wat men onder “ernstige bedreiging” verstaat. Volgens de rechtspraak hecht de notie van ernst van de bedreiging zich in werkelijkheid aan de ernst van het probleem dat kan optreden indien de bedreiging niet wordt uitgeroeid. Het is echter duidelijk om vast te stellen dat de beoordeling van deze ernst subjectief is en bij uitstek verbonden is aan het maatschappelijk klimaat waarin de bedreiging zich voordoet⁵⁸. Het kan bijvoorbeeld gaan om het verbieden van bepaalde bijeenkomsten die de openbare orde verstoren of het opleggen van specifieke veiligheidsmaatregelen in een bepaalde risicoperiode.

H. Tussentijdse conclusie

Uit deze analyse volgt dat de bevoegdheden waarover de federale overheid in het kader van de omschakeling van L-gas naar H-gas beschikt, nogal precies zijn. Er bestaan in feite maar weinig wettelijke of reglementaire bepalingen die de federale overheid zouden verplichten om specifieke maatregelen te nemen in het kader van de omschakeling van L-gas naar H-gas tegenover de netgebruikers; maatregelen die zouden verschillen van de maatregelen en opdrachten die op dit moment al worden genomen welteverstaan.

Gezien zijn bevoegdheid met betrekking tot productveiligheid, kan de federale overheid echter een sensibiliseringscampagne op poten zetten, bestemd voor de

---

⁵⁶ Zie. M. FAVRESSE, *op.cit.*

⁵⁷ A. ALEN, *Handboek van het Belgisch staatsrecht*, Anvers, Kluwer, 1995, n°91 et n°247-249 ; W. DERIDDER et F. DE MOT, *L.c.*, col. 985; F. REYNTJENS, “Een oude koe uit de gracht: de zelfstandige verordenende bevoegdheid van de Koning inzake politie”, *R.W.* 1985, col. 1265-1282.

⁵⁸ M. VIGROUX-ECHEGUT, « *Le contrôle de la qualification juridique des faits dans le contentieux de l’expulsion des étrangers* », *Rev. Trim. D.H.*, 2000/43 p. 481.

netgebruikers. Daartoe zou het Centraal Meldpunt voor Producten binnen de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie, gecreëerd in Boek IX van het Wetboek Economisch Recht, waarvan het de taak is om o.a. “*de federale informatiecampagnes in verband met de veiligheid en gezondheid van producten en diensten [te] coördineren*”⁵⁹, het bevoorrecht kanaal kunnen zijn om de verschillende door de betrokken actoren georganiseerde informatiecampagnes te coördineren.

Bovendien lijkt de federale overheid, in het licht van zijn bevoegdheid met betrekking tot arbeidsbescherming, ervoor te moeten zorgen dat de werknemers ingelicht worden over hun plicht om een aanvullende controle van de gasinstallaties te laten uitvoeren naar aanleiding van de omschakeling en te controleren of de werknemer zijn verplichting goed heeft uitgevoerd.

Ten slotte leert de rechtspraak⁶⁰ ons dat de federale overheid in overeenstemming met het voorzorgsprincipe moet handelen en de gepaste maatregelen moet nemen om de bevolken in te lichten over de omschakeling van L-gas naar H-gas en de risico's die ermee verbonden zijn, om zo zijn aansprakelijkheid maximaal te beperken in geval van een incident.

2. Bevoegdheden van de Gewesten

A. Gasdistributie

De openbare gasdistributie⁶¹ was al een regionale bevoegdheid in 1980, onder voorbehoud van de materies waar een technische en economische ondeelbaarheid een homogene uitvoering op nationaal niveau zou vereisen. De openbare gasdistributie omvat de reglementeringen omtrent de minimumvoorziening van gas voor huishoudelijk gebruik⁶².

De verplichting van de DNB om hun net te ontwikkelen is voorzien in artikel 5, §1 van de gasordonnantie.

B. Distributienettarieven

---

⁵⁹ Art. IX.12, 5° Wetboek Economisch Recht.

⁶⁰ Bergen, 28 juni 2011.

⁶¹ Artikel 6, §1er, VI, 1^e lid, b) van de bijzondere wet hervorming der instellingen.

⁶² RvS., advies van 18 september 1996, n° 25.535/8 over een voorontwerp van decreet van het Vlaams Gewest « tot regeling van het recht op minimum levering van elektriciteit, gas water », Parl., 1996-1997, doc. 442/1 ; RvS., advies van 30 oktober 1997 over een voorontwerp van ordonnantie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest “houdende oprichting van gemeentelijke commissies inzake schorsing van de gaslevering”, Doc. Cons. Rég. Brux.-Cap., A-273/1- 97-98, p. 8.

Sinds de zesde Staatshervorming⁶³ zijn de Gewesten eveneens bevoegd voor de openbare gasdistributietarieven. Zo zijn de Gewesten op grond van artikel 6, VII, § 1, b) van de bijzondere wet hervorming der instellingen bevoegd voor “*de openbare gasdistributie, met inbegrip van de nettarieven voor de openbare distributie van gas, met uitzondering van de tarieven van de netwerken die ook een aardgasvervoersfunctie hebben en die worden uitgebaat door dezelfde beheerder als het aargasvervoersnet.*” (eigen onderlijning)

De financiering van de werken en de interventies die nodig zijn om de distributienetten om te schakelen, is ten laste van de Gewesten op grond van hun bevoegdheid op gebied van distributietarieven. Deze operaties worden immers gefinancierd door de tarieven of door de (sociale) openbare dienstverleningen. Er dient aan te worden herinnerd dat de federale overheid en de gefedereerde entiteiten slechts operaties mogen financieren voor zover zij tot hun bevoegdheidsfeer behoren. Het is dus niet mogelijk om interventies op regionaal niveau te financieren door een nationaal fonds⁶⁴.

C. Milieubescherming

De Gewesten zijn bevoegd voor de bescherming van het milieu. Het milieu wordt heel ruim begrepen door het Grondwettelijk Hof⁶⁵ : het omvat in grote mate de publieke gezondheid. De interventie heeft bovendien tevens als doel het rationele energiegebruik (REG), wat ook uit de bevoegdheid van de Gewesten voortvloeit.

In voorliggend geval gaat het over de controle van het bijstellen van de gastoestellen die al eerder op de markt werden gebracht en geïnstalleerd bij de eindgebruiker, waarvan de installatie in principe in overeenstemming met de nationale installatienormen is gebeurd. Deze tussenkomst bevindt zich dus buiten de milieubevoegdheid van het federale niveau.

Zoals hierboven besproken, lijken de interventies bij de gastoestellen normaal gezien te moeten worden gerekend bij de bevoegdheid van milieubescherming en van de energiezuinigheid van de gebouwen. Bovendien beantwoorden de toestellen aan de nationale installatienormen terwijl het gevaar slechts voortvloeit uit een probleem van bijstelling ná installatie van het toestel. De mogelijke problemen vallen dus buiten het toepassingsveld van de bevoegdheden van de federale overheid. Het lot van de producten nadat ze in de handel werden gebracht op grond

---

⁶³ Bijzondere wet van 6 januari 2014 betreffende de zesde staatshervorming, M.B. 31 januari 2014.

⁶⁴ Zie : Beleidsverklaring Energie 13 november 2014, Doc. Parl., Kamer 2014-15, Doc 54, 0020/011 ; Verklaring van de Federale Regering 14 octobre 2014, , Doc. Parl., Kamer 2014-15, Doc 54, 0020/001.

⁶⁵ GwH., 15 januari 2009, n°2/2009, Belgacom Mobile nv e.a. et Raad van Ministers, B.4.2 (bescherming tegen electromagnetische golven)

van de milieubeschermtng hangt integendeel af van de bevoegdheid van de Gewesten.⁶⁶

3. Bevoegdheden van lokale autoriteiten (gemeenten, burgemeester, gouverneur)

Het bijstellen en eventueel vervangen van gasinstallaties bij de eindgebruiker valt buiten de bevoegdheden van de lokale overheden. Toch kan hun aansprakelijkheid in het gedrang komen in het geval van een incident, gezien hun bevoegdheid inzake bestuurlijke politie.

De bestuurlijke politie is voornamelijk preventief van aard et kan worden gedefinieerd als « *het geheel van de bevoegdheden, toegekend krachtens de wet aan de administratieve overheden die deze laatste toelaten beperkingen op te leggen aan de rechten en vrijheden van individuen, met het oog op de bescherming van de openbare orde* »⁶⁷.

In het kader van de omschakeling van L gas naar H gas zou de aansprakelijkheid van de gemeenten bijvoorbeeld in het gedrang kunnen komen indien zij zouden nalaten de omwonenden te waarschuwen wanneer er een reel risico op een schadegeval wordt vastgesteld⁶⁸.

Voor wat betreft de verantwoordelijkheid van de burgemeesters, in het geval van een strafrechtelijke veroordeling gaat het meestal om onzorgvuldig gedragingen, zoals gesanctioneerd door de artikelen 418 tot 420 van het Strafwetboek in het geval van onvrijwillige slagen en verwondingen en onvrijwillige doodslag. Het is op basis van deze bepalingen dat de burgemeester van Aat, in de nasleep van de gasramp van Gellingen, beschuldigd is geworden van onvrijwillige doodslag op grond van een gebrek aan voorzienigheid en voorzichtigheid.

In haar vonnis van 22 februari 2010 heeft de correctionele rechtbank van Doornik de burgemeester van Aat vrijgesproken voor de bezwaren betreffende het ontbreken van noodplannen en interventieplannen, het niet inlichten van de brandweer en van Fluxys en de slechte organisatie van de wachtdienst in afwezigheid van de burgemeester.

---

⁶⁶ Advies van de Raad van State van 17 maart 1998 over het wetsontwerp betreffende de normen van producten bestemd voor de promotie van duurzame productiewijzen en consumptie, Doc. Parl., Kamer., 1997-1998, n°1673/1, p.55.

⁶⁷ M-A. FLAMME, *Droit administratif*, t. II, Brussel, Bruylant, 1989, p. 1103.

⁶⁸ Cass. (1^e Kamer.), *Pas.*, 2008, boek. 6-7-8, p. 1576.

De rechtbank heeft eveneens de gemeentesecretaris vrijgesproken. Deze vrijspraak is bevestigd in hoger beroep. Ondanks de extreme omstandigheden in deze zaak werden noch de burgemeester noch de gemeentesecretaris aansprakelijke bevonden.

De provinciegouverneur is de vertegenwoordiger van de regering voor het behartigen van de belangen van de federale staat, het Gewest en de Gemeenschap in de provincie⁶⁹. Hij is bevoegd alle wetten, decreten en uitvoeringsbesluiten van de federale autoriteiten, het gewest en de gemeenschap uit te voeren.

De gouverneur waakt over de rust en de openbare orde in de provincie, alsook over de veiligheid van personen en goederen. Hij kan eveneens tussenkomen in de behandeling van dossiers ten gevolge van natuurrampen⁷⁰.

---

69 Zie. artikel 46 van de Bijzondere wet tot hervorming der instellingen.

70 Artikels 17 ev. van de wet van 12 juli 1976 betreffende het herstel van zekere schade veroorzaakt aan private goederen door natuurrampen.

III. Analyse van de taken en verantwoordelijkheden van de tussenkomende partijen in de omschakeling van L-gas naar H-gas op regionaal niveau

1. Analyse van de taken en verantwoordelijkheden van de tussenkomende partijen in het licht van de Gasordonnantie en het Technisch Reglement

De rol en de bevoegdheden van de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, van Brugel, van de netbeheerder, van de leveranciers en van de netgebruikers inzake de omschakeling van L-Gas naar H-gas worden geanalyseerd in het licht van de toepasselijke regelgeving, in het bijzonder de *Ordonnantie betreffende de organisatie van de gasmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, betreffende wegenisretributies inzake gas en elektriciteit en houdende wijziging van de ordonnantie van 19 juli 2001 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*⁷¹, het technisch reglement voor het beheer van het gasdistributienet in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 23 mei 2014⁷², de Huisvestingscode en de verschillende wettelijke bepalingen inzake de energiezuinigheid van de woningen.

A. Taken en verantwoordelijkheden van de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

De regering is verantwoordelijk voor de controle van de veiligheid van de woningen en de energiezuinigheid van de gebouwen.

Het behoort tot de taken van de Brusselse regering om toe te zien op de leefbaarheid en de energiezuinigheid van de woningen. De regering beschikt over verschillende bevoegdheden inzake de veiligheid, gezondheid en uitrusting van woningen, zoals opgenomen in de Brusselse Huisvestingscode:

« TITEL III - DE INSTRUMENTEN VAN HET HUISVESTINGSBELEID

---

71 Ordonnantie betreffende de organisatie van de gasmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, betreffende wegenisretributies inzake gas en elektriciteit en houdende wijziging van de ordonnantie van 19 juli 2001 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. B.S., 26 april 2004, p. 34281 (hierna : « Gasordonnantie »).

⁷² *Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering tot vaststelling van het technisch reglement voor het beheer van het gasdistributienet in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de toegang ertoe*, M.B., 4 november 2014, p. 83914 (hierna : « Technisch Reglement »).

HOOFDSTUK I -Verplichtingen inzake veiligheid, gezondheid en uitrusting van de woningen

Artikel 4. § 1. – Onverminderd artikel 2 van afdeling 2 van hoofdstuk 2 van Titel VIII van Boek III van het Burgerlijk Wetboek en de uitvoeringsbesluiten hiervan, moeten de woningen voldoen aan de onderstaande verplichtingen :

1° de verplichte elementaire veiligheid, die minimale normen omvat met betrekking tot de stabiliteit van het gebouw, de elektriciteit, het gas en de verwarming;

2° de verplichte elementaire gezondheid, die minimale normen omvat met betrekking tot de vochtigheid, de giftigheid van de materialen, de parasieten, de verlichting, de verluchting, de riolering, alsook de vorm van het gebouw inzake minimale oppervlakte, hoogte van de vertrekken en toegang tot de woning;

3° de verplichte elementaire uitrusting, die minimale normen omvat met betrekking tot het koud water, het warm water, de sanitaire installaties, de elektrische installatie, de verwarming, alsook de vereiste vooruitrusting waarop uitrustingen aangesloten kunnen worden om te koken.

Onverminderd artikel 135, § 2 van de nieuwe gemeentewet, stelt de Regering de inhoud van deze verschillende verplichtingen vast.

§ 2. – De Regering kan aanvullende of specifieke verplichtingen vaststellen voor sommige categorieën van woningen, onverminderd de voorschriften van afdeling 2 van hoofdstuk II van Titel VIII van Boek III van het Burgerlijk Wetboek en de uitvoeringsbesluiten hiervan.

Artikel 6. De Gewestelijke Inspectiedienst van het Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft als taak te controleren of de criteria inzake veiligheid, gezondheid en uitrusting van de in artikel 4 bedoelde woningen worden nageleefd en de in artikel 9 bedoelde conformiteitscontroleattesten af te leveren.» (Wij onderlijnen).

Hieruit volgt dat de gewestelijke inspecteurs van het Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de opdracht hebben te controleren of volgende bepalingen worden nageleefd :

- de verplichte elementaire veiligheid, die minimale normen omvat met betrekking tot het gas en de verwarming;
- de verplichte elementaire veiligheid, die minimale normen omvat met betrekking tot de ventilatie;
- de verplichte elementaire uitrusting, die minimale normen omvat met betrekking tot de elektrische installatie, de verwarming, alsook de vereiste vooruitrusting waarop uitrustingen aangesloten kunnen worden om te koken.

Het is belangrijk, dat tijdens de omschakeling, de hierboven vernoemde installaties maar ook de ventilatie conform blijven aan de elementaire veiligheidsnormen. De Brusselse regering heeft hier een belangrijke rol te spelen.

De Brusselse regering is ook bevoegd inzake de energiezuinigheid van gebouwen.

Bepaalde technische installaties voor airconditioning en verwarming dienen aan verschillende EPB-normen te voldoen⁷³. Deze vereisten zijn afhankelijk van het type van installatie (naargelang het vermogen⁷⁴), de leeftijd, de grootte van installatie⁷⁵ alsook van de technische specificiteit van de installatie (bijvoorbeeld het type brander of verwarmingsketel). Voor verwarmingssystemen en systemen voor airconditioning wordt ook rekening gehouden met het nominaal thermisch vermogen van de installatie⁷⁶.

Een gedeeltelijke of volledige afwijking van de EPB-normen kan echter worden toegestaan indien hun naleving vanuit technisch, functioneel of economisch standpunt onmogelijk is⁷⁷.

Daarnaast is de verantwoordelijke voor de technische installaties van verwarming en airconditioning gehouden deze installaties:

1. te onderhouden en het rendement er van te evalueren⁷⁸ ; en
2. periodiek na te zien, waarbij telkens het rendement van de verwarmingsketel wordt geëvalueerd en waarbij, bij het eerste nazicht en daarna bij elke wijziging van de installatie of de normen die erop betrekking hebben, de afmetingen van de ketel worden geëvalueerd in verhouding tot de noden van de EPB eenheid⁷⁹. De controleur verstrekt gepaste adviezen aan de gebruikers over de eventuele verbetering of vervanging van het verwarmings- of klimaatregelingsysteem en over de overige oplossingen die kunnen worden overwogen, vooral op het vlak van hernieuwbare energie⁸⁰.

Voor wat betreft de verwarmingsinstallaties :

---

⁷³ Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 3 juni 2010 betreffende de voor de verwarmingssystemen van gebouwen geldende EPB-eisen bij hun installatie en tijdens hun uitbatingperiode en het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 15 december 2011 betreffende het onderhoud en de controle van klimaatregelingsystemen en betreffende de geldende EPB-eisen bij hun installatie en tijdens hun uitbating.

⁷⁴ Artikel 1, 13° en 14 van het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 3 juni 2010 ; zie ook artikel 2§1 van het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 15 december 2011.

⁷⁵ Artikel 2.2.15, alinea 2, van de Ordonnantie houdende het Brussels Wetboek van Lucht, Klimaat en Energiebeheersing.

⁷⁶ Artikel 2.2.17 van de Ordonnantie houdende het Brussels Wetboek van Lucht, Klimaat en Energiebeheersing.

⁷⁷ Artikel 2.2.16 van de Ordonnantie houdende het Brussels Wetboek van Lucht, Klimaat en Energiebeheersing.

⁷⁸ Artikel 2.2.17, §1, alinea 2, van de Ordonnantie houdende het Brussels Wetboek van Lucht, Klimaat en Energiebeheersing.

⁷⁹ Artikel 2.2.17, §3, alinea 1, van de Ordonnantie houdende het Brussels Wetboek van Lucht, Klimaat en Energiebeheersing.

⁸⁰ Artikel 2.2.17, §3, alinea 3, van de Ordonnantie houdende het Brussels Wetboek van Lucht, Klimaat en Energiebeheersing.

- voor de oplevering van nieuwe of verplaatste installaties of na de vervanging van een verwarmingselement of brander zal er een controle dienen te gebeuren waarin wordt nagegaan of de installatie beantwoordt aan de op haar van toepassing zijnde normen ⁸¹ ; en
- ten vroegste een jaar voor- en ten laatste een jaar nadat de oudste verwarmingsketel vijftien jaar geworden is, dient een diagnose van het verwarmingssysteem gesteld te worden. Deze diagnose omvat bepaalde elementen uit de periodieke controle maar tevens elementen specifiek voor verwarmingssystemen⁸².

In dit kader heeft de regering een rol te spelen. De periodieke controles dienen strikt opgevolgd te worden, en de afwezigheid van controles zouden gesanctioneerd moeten worden.

De bevoegdheden inzake het beheer van het gasnet zijn luidens de Gasordonnantie voornamelijk bij de netbeheerder gelegd. De regering beschikt ter zake slechts over beperkte bevoegdheden.

Zij heeft de mogelijkheid om de distributienetbeheerder, ingeval van ernstige tekortkoming van zijn kant, en na het advies van Brugel, in gebreke te stellen te voldoen aan zijn verplichtingen⁸³. De regering kan eveneens, weliswaar voor een beperkte duur, een bijzondere commissaris aanstellen die zal nagaan of de distributienetbeheerder zijn verplichtingen naleeft. Deze commissaris rapporteert aan de regering⁸⁴.

Gezien haar verantwoordelijkheden heeft de regering een belangrijke rol te spelen in de omschakeling van L-gas naar H-gas.

B. Rol en verantwoordelijkheden van de netbeheerder

1) Door de gasordonnantie toegekende bevoegdheden

Artikel 5 § 1 van de ordonnantie van 1 april 2004 betreffende de organisatie van de gasmarkt bepaalt dat de distributienetbeheerder verantwoordelijk is voor de exploitatie, het onderhoud en de ontwikkeling van het distributienet, met inbegrip van de aansluitingen op andere netten, teneinde de regelmaat, de betrouwbaarheid en de veiligheid van de bevoorrading in aanvaardbare economische voorwaarden te

---

⁸¹ Artikels 20 tot 23 van het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering betreffende de voor de verwarmingssystemen van gebouwen geldende EPB-eisen bij hun installatie en tijdens hun uitbatingperiode van 3 juni 2010.

⁸² Artikels 28 tot 31 van het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering betreffende de voor de verwarmingssystemen van gebouwen geldende EPB-eisen bij hun installatie en tijdens hun uitbatingperiode van 3 juni 2010.

⁸³ Gasordonnantie, art. 4, § 3, 1°.

⁸⁴ *Ibid.*, 2°.

verzekerden, met inachtnaam van het milieubehoud, van energie-efficiëntie, en een rationeel beheer van het openbaar wegennet.

In paragraaf 1 alinea 2, 1°, bepaalt de gasordonnantie dat de netbeheerder met name belast is met :

- 1) *de verbetering, de vernieuwing en de uitbreiding van het net in het kader van het investeringsplan, ten einde de continuïteit van de bevoorrading van alle afnemers en de veiligheid te verzekeren;*
- 2) *de installatie en het ter beschikking stellen van de aansluitingen;*
- 3) *het onderhoud van het net;*
- 4) *het bestuur van het net en het beheer van de gasstromen, met inbegrip van het gebruik met dat doel van de koppelingen. Dit gebruik gebeurt in samenwerking met de beheerder van het federaal transmissienet;*

[...]

- 8) *desgevallend, de omzetting van rijk gas naar arm gas en de desbetreffende interconnecties;*

[...]

- 10) *de mededeling aan de gebruikers van het distributienet van de informatie die zij nodig hebben voor een doeltreffende toegang tot het genoemde net, met inbegrip van het gebruik ervan;*

Uit het voorgaande blijkt dat de netbeheerder dus de taak heeft om de regelmatigheid, de betrouwbaarheid en de bevoorradingzekerheid van het gas aan de klanten te verzekeren.

De DNB is tevens bevoegd om de toegang tot zijn net te beheren. In het kader daarvan moet hij eveneens alle informatie verschaffen die de gebruikers nodig hebben voor een efficiënte toegang tot het net en het gebruik ervan.

Ook dient te worden opgemerkt dat de omschakeling van hoogcalorisch naar laagcalorisch gas een missie is die al aan de DNB is toevertrouwd.⁸⁵ Desalniettemin spreekt het artikel over de omschakeling van hoogcalorisch naar laagcalorisch gas en niet over de tegenovergestelde situatie, die het voorwerp uitmaakt van deze analyse.

Bovendien moeten alle interventies die met de toegang tot het net en dus met deze omschakeling te maken hebben, meegedeeld worden door de DNB aan de

---

⁸⁵ Gasordonnantie, art. 5, §1, al. 2, 8°.

gebruikers, gezien deze een kwestie zijn van doeltreffende toegang en gebruik van het distributienet.

In uitvoering van het artikel 18*bis* van de gasordonnantie wordt de DNB bovendien belast met de volgende openbare dienstverplichtingen :

- de organisatie van een dienst voor de opvolging van de relatie met de consument en het geven van inlichtingen inzake prijzen en voorwaarden van aansluiting ten behoeve van huishoudelijke afnemers; en,
- de verspreiding op een toegankelijke informatiedrager via internet van de inlichtingen betreffende de diverse maatregelen genomen door de netbeheerder inzake het onthaal van huishoudelijke afnemers. Hij moet te dien einde een verslag over de kwaliteit van het geboden onthaal aan de huishoudelijke afnemers aan Brugel overmaken.

Om deze missies te kunnen voeren heeft de DNB een toegangsrecht tot alle installaties waarop hij over een eigendoms- of gebruiksrecht beschikt en die zich op een site van een derde zouden bevinden. Desalniettemin is het akkoord van de bezitter of de eigenaar van de betrokken site vereist wanneer de toegang een woonplaats betreft.⁸⁶

De ordonnantie kent de DNB eveneens de mogelijkheid toe om, in geval van een ernstige dreiging jegens de veiligheid van de goederen of de personen, een beroep te doen op de assistentie van de openbare macht, om de toegang te verkrijgen tot de installaties en er alle nodige acties te kunnen ondernemen, zo nodig met inbegrip van de onderbreking van de gastoevoer.⁸⁷ Wanneer de DNB zich op deze maatregel beroept moet hij Brugel daarvan inlichten, die een gedetailleerd jaarverslag overmaakt aan de Regering.⁸⁸

2) Door het technisch reglement toegekende bevoegdheden

Het technisch reglement bevat meer gedetailleerde bepalingen met betrekking tot de bevoegdheden van de DNB. De DNB is bevoegd voor het onderhoud, de kwaliteit en de veiligheid van de werking van de uitrusting waarvan hij eigenaar is.⁸⁹

Artikel 19 van het technisch reglement kent de DNB een toegangs- en interventierecht toe wanneer de veiligheid van de personen of de goederen ernstig bedreigd wordt :

---

⁸⁶ Gasordonnantie, art. 5 § 6, al. 1.

⁸⁷ *Ibid.*, art. 5 § 6, al. 2.

⁸⁸ *Ibid.*, art. 5 § 6, al. 4.

⁸⁹ Règlement technique, art. 117.

« §1. Wanneer de veiligheid van personen of goederen ernstig in gevaar wordt gebracht, mag de distributienetbeheerder zonder over een voorafgaande toestemming te beschikken :

1° hetzij zich toegang verschaffen tot de installaties waarop hij een eigendoms- of genotsrecht bezit, maar die zich op de site van een derde bevinden;

2° hetzij alle nodige acties ondernemen, in voorkomend geval met inbegrip van het afsnijden van de gastoevoer.

§2. Voor de in paragraaf 1 bedoelde gevallen mag de distributienetbeheerder de hulp inroepen van de openbare macht.

Bij het toepassen van deze uitzonderingsmaatregel moet Brugel regelmatig op de hoogte worden gesteld.»

De DNB beschikt eveneens over een interventierecht in noodsituaties :

« Art. 26. Wanneer een noodsituatie ingeroepen wordt, heeft de distributienetbeheerder het recht alle mogelijke acties te ondernemen die hij nodig acht om de continuïteit van de toelevering, de veiligheid en de betrouwbaarheid van het distributienet te waarborgen.

De distributienetbeheerder treft alle noodzakelijke preventiemaatregelen om de schadelijke gevolgen van aangekondigde of redelijkerwijs voorspelbare uitzonderlijke gebeurtenissen te beperken.

Wanneer de distributienetgebruiker of de betrokken eigenaar in noodsituaties weigert tussen te komen, heeft de distributienetbeheerder het recht om, na een zonder gevolg gebleven voorafgaande ingebrekestelling, de gastoevoer tijdelijk op te schorten of zich in de plaats te stellen van de in gebreke blijvende distributienetgebruiker of eigenaar, en hem de kosten voor zijn tussenkomst aan te rekenen.

Indien een noodsituatie tegelijkertijd het net van de transportnetbeheerder en het distributienet treft, moeten de maatregelen tussen de netbeheerders gecoördineerd worden.

De maatregelen die de distributienetbeheerder treft op oplegt in het kader van dit artikel, binden alle betrokken personen.»

De DNB kan eveneens, als voor de veiligheid of de betrouwbaarheid van het net een aanpassing van de installaties van de DNG nodig is, deze laatste in gebreke stellen om over te gaan naar de noodzakelijke aanpassingen.⁹⁰ Als de DNG deze niet uitvoert binnen de in de ingebrekestelling vooropgestelde termijn, kan de DNB de gastoevoer opschorten na afloop van een tweede termijn. In geval van absolute noodzakelijkheid kan de DNB de gastoevoer onmiddellijk opschorten, zonder de gebruiker in gebreke te moeten stellen. De DNB kan eveneens daartoe overgaan

---

⁹⁰ *Ibid.*, art. 20 en 125.

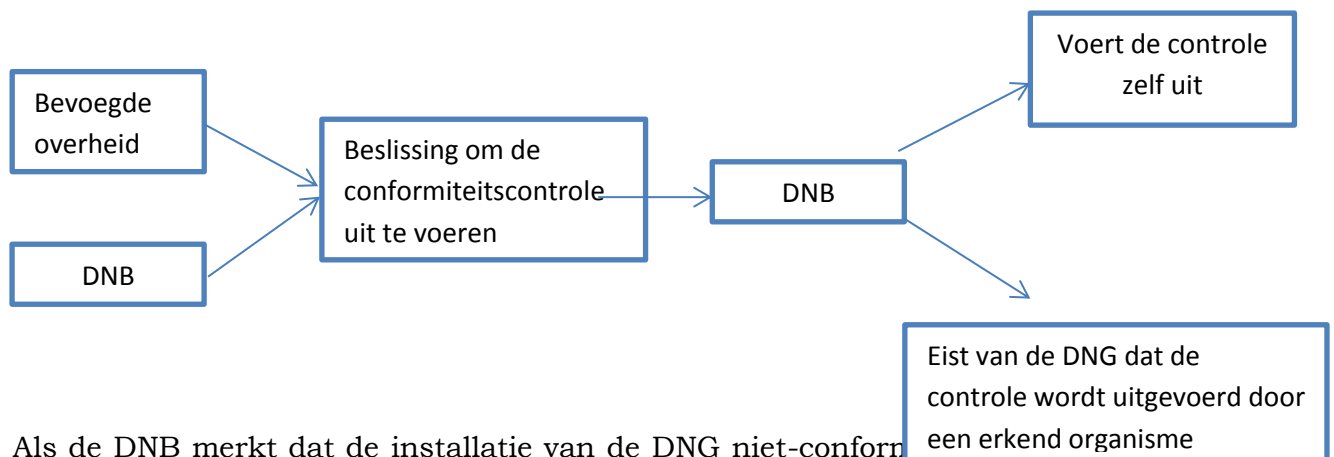
wanneer hij opmerkt dat een installatie andere netgebruikers of de werking van het net negatief dreigt te beïnvloeden.⁹¹

De DNB kan ten slotte de conformiteit van de aansluiting en de installaties van de DNG met de toepasselijke wettelijke, reglementaire en contractuele voorschriften onderzoeken en evalueren :

« Art. 120. §1. De distributienetbeheerder heeft het recht na te gaan en te beoordelen of de aansluiting en de installaties van de distributienetgebruiker in overeenstemming zijn met de toepasselijke wettelijke, reglementaire en contractuele voorschriften. De distributienetbeheerder kan van de distributienetgebruiker het bewijs eisen dat zijn installatie in overeenstemming is, onder andere door voorlegging van een verslag van een erkend organisme.

§2. De distributienetbeheerder voert dit onderzoek uit, op eigen initiatief of op vraag van de bevoegde instanties, door proeven uit te voeren op de installaties van de distributienetgebruiker. Desgevallend is artikel 23 van toepassing.»

Deze situatie kan als volgt geschematiseerd worden :

Als de DNB merkt dat de installatie van de DNG niet-conform is, kan de DNB de vereiste wijzigingen over te gaan, binnen een redelijke termijn en op zijn eigen kosten :

« Art. 121. Indien na afloop van de proeven zoals beoogd in artikel 120, § 2 blijkt dat een installatie van de distributienetgebruiker niet in overeenstemming is, vraagt de distributienetbeheerder de distributienetgebruiker om binnen een redelijke termijn de nodige aanpassingen door te voeren.»

Als de DNG deze termijn niet naleeft, kent het technisch reglement de DNB bepaalde prerogatieven toe :

⁹¹ *Ibid.*, art. 68.

« Art. 123. § 2. Indien de distributienetgebruiker of de eigenaar van het gebouw in kwestie de aanpassingen vermeld in paragraaf 1 of in artikel 122 niet binnen de vastgelegde termijn heeft uitgevoerd, stelt de distributienetbeheerder hem per aangetekende brief in gebreke.

Behoudens andersluidend akkoord tussen de betrokken partijen heeft de distributienetbeheerder het recht de aansluiting buiten dienst te stellen indien de aanpassingen tien dagen na de ingebrekestelling niet zijn uitgevoerd. »

Eenzijds beschikt de DNB dus over heel ruime bevoegdheden (toegangsrecht, interventierecht) wanneer de veiligheid, betrouwbaarheid of de efficiëntie van het net bedreigd zijn, anderzijds is het technisch reglement vager met betrekking tot de prerogatieven van de DNB in geval van een dreiging die rechtstreeks op de veiligheid van de eindklant slaat, door het feit dat zijn installatie niet conform zou zijn aan het H-gas.

Hoewel de DNB over bepaalde controlebevoegdheden beschikt met betrekking tot de installaties van de DNG, bevat het technisch reglement toch enkele onzekerheden wat betreft de uitvoering van de controles die moeten gebeuren naar aanleiding van het omschakelingsplan van L-gas naar H-gas. Het zou raadzaam zijn, volgens ons, om het juridisch kader te verduidelijken. Wijzigingsvoorstellen worden daarom ook gesuggereerd verder in deze studie.

C. Taken en verantwoordelijkheden van Brugel

De aan Brugel toevertrouwde missies worden opgelijst in artikel 30bis van de electriciteitordonnantie.⁹²

Brugel wordt belast met het verstrekken van adviezen, studies of gemotiveerde beslissingen. Zij moet voorstellen indienen in de gevallen voorzien door de ordonnanties over elektriciteit, gas of hun uitvoeringsbesluiten.

Ten tweede kan Brugel, op initiatief of op verzoek van de Minister of van de Regering, onderzoeken of studies laten uitvoeren of adviezen geven betreffende de elektriciteits- en gasmarkt. Zij kan ook voorstellen doen tot wijziging van de technische reglementen aan de Regering en informatiehulpmiddelen over de situatie van de gasmarkt ter beschikking stellen van de klanten.

Zij moet er ook voor zorgen, binnen de bevoegdheden die haar zijn toegewezen door de ordonnantie, dat de maatregelen ter bescherming van de eindklanten worden uitgevoerd. Zij kan tevens bindende beslissingen nemen ten aanzien van de in de gassector actieve bedrijven in geval van niet-naleving van de bepalingen van de ordonnanties betreffende elektriciteit of gas of hun uitvoeringsbesluiten.

---

⁹² Ordonnantie van 19 juli 2001 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, B.S, 17 november 2001, p. 39135.

Uit wat voorafgaat volgt dat Brugel de algemene bevoegdheid heeft om adviezen te geven, studies te verwezenlijken of beslissingen te nemen betreffende de gasmarkten en tevens de taak heeft om de betrokken actoren en in het bijzonder de netbeheerder te controleren op de goede uitvoering van hun taken en het naleven van de ordonnanties over gas en de technische reglementen. Dienaangaande kan zij bindende beslissingen nemen in het geval de niet-naleving wordt vastgesteld.

Brugel heeft een algemene verantwoordelijkheid om toezicht te houden op de gasmarkt en de netgebruikers en de publieke overheden te informeren.

Brugel heeft eveneens als taak om een verslag op te maken over de uitvoering van de openbare dienstverplichtingen die aan de distributienetbeheerder en de leveranciers zijn toevertrouwd. Daarbij moet zij bijzondere aandacht hebben voor de bescherming van de consumentenrechten. In het kader van dit verslag kan Brugel verduidelijkingen vragen aan de betrokkenen die deel uitmaken van zijn reguleringsdomein om zich te verzekeren van het goede verloop van de omschakelingsprocedures van L-gas naar H-gas. Brugel kan eveneens, in overleg met de andere regulatoren, de eventuele realisatie van een nieuw Fluxys-Sibelga leveringspunt in Overijse in overweging nemen, net zoals de eventuele vermindering of vervroegd einde van de export van L-gas van Nederland naar België.

D. Taken en verantwoordelijkheden van de leveranciers

De leveranciers hebben als eerste plicht om de gezinnen een ononderbroken gastoevoer te garanderen voor de huishoudelijke consumptie (aan niet-discriminerende voorwaarden)⁹³.

De leveranciers hebben ook een informatieplicht, waarvan de modaliteiten voorzien zijn door de gasordonnantie⁹⁴, t.a.v de eindgebruikers, onder voorbehoud van een gunstigere federale norm (Wetboek van economisch recht en het kaderakkoord van 16 september 2004 betreffende de consument in de geliberaliseerde gas- en elektriciteitsmarkt). De leveranciers moeten in het bijzonder, op eigen initiatief of op verzoek van de gebruikers, alle informatie over de toepasselijke algemene voorwaarden met betrekking tot de toegang tot en het gebruik van gasdiensten verstrekken.

Ten slotte kunnen ook de klachten van de gebruikers betreffende de samenstelling en de verbrandingswaarde van het gas ingediend worden bij de leverancier⁹⁵. Dit betekent evenwel niet dat de DNB zich kan onttrekken aan zijn verantwoordelijkheid om de gebruiker te informeren dat zijn installatie compatibel

---

⁹³ Gasordonnantie, art. 20 *ter*.

⁹⁴ *Ibid.*, art. 20 *undecies*.

⁹⁵ Technisch reglement, art. 5 §3.

moet zijn met het H-gas, om het net of de installaties van de andere gebruikers niet in gevaar te brengen.

Op basis van de toepasselijke regelingen en behoudens andersluidende bepalingen in de leveringsovereenkomsten, blijkt dus dat niets vereist dat de leveranciers de DNG-installaties moeten controleren/aanpassen/vervangen na de omschakeling van L-gas naar H-gas.

E. Taken en verantwoordelijkheden van de distributienetgebruikers

Volgens het technisch reglement moet de netgebruiker een permanente en veilige toegang tot zijn installaties aan de DNB verzekeren⁹⁶. Hij moet de installaties waarvan hij eigenaar is of waarvan hij het genot heeft, beheren en onderhouden⁹⁷.

Hij moet er ook voor zorgen dat zijn installaties geen gevaar, schade, of hinder aan de installaties van de distributienetbeheerders of van derden toebrengt, boven de drempels voorzien in de algemeen aanvaarde normen⁹⁸. In diezelfde optiek moet hij de nodige voorzorgsmaatregelen treffen om iedere beschadiging aan de aansluiting en, in het algemeen, aan het distributienet en aan de installaties van de andere distributienetgebruikers te voorkomen⁹⁹. Als hij kennis neemt van een beschadiging, afwijking of niet-overeenkomstigheden met de wettelijke of reglementaire bepalingen, moet hij als een goede huisvader handelen en de DNB daarvan terstond in kennis stellen¹⁰⁰.

Wanneer de DNB, voor één van de redenen die voorzien zijn in het bovengenoemde technisch reglement, de DNG in gebreke stelt om over te gaan tot aanpassing van zijn installatie, moet de gebruiker dit uitvoeren binnen de termijnen bepaald door de DNB, op straffe van gasonderbreking door de DNB. Deze aanpassingsoperaties zijn ten laste van de DNG of de eigenaar van de installatie als dit een verschillende persoon is. Hij is gehouden tot het algemeen in overeenstemming houden van zijn installaties et moet dus bijstellingen en aanpassingen doen wanneer die nodig zijn, om zijn installatie compatibel te maken met het H-gas.

Ten slotte is de DNG verplicht om over conforme gasapparaten te beschikken, op een geschikte plaats, in een gezonde huisvesting, onderhouden en gecontroleerd overeenkomstig de wettelijke voorschriften inzake gezondheid en inzake Energieprestatie van gebouwen (EPB)¹⁰¹.

---

⁹⁶ *Ibid.* art. 23, §2, al. 2.

⁹⁷ *Ibid.*, art. 53, §2.

⁹⁸ *Ibid.*, art. 68

⁹⁹ *Ibid.*, art. 113.

¹⁰⁰ *Ibid.*, art. 114.

¹⁰¹ Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 21 december 2007 tot vaststelling van de eisen op het vlak van de energieprestatie en het binnenklimaat van gebouwen, B.S., 5 februari 2008 ; Ordonnantie van

F. Tussentijdse conclusie

Bij het lezen van de wettelijke bepalingen bemerken we dat, volgens de huidige staat van de wettelijke teksten, elke actor een rechtstreekse of onrechtstreekse onderscheiden rol heeft in de omschakeling :

- De overheden en de regulator hebben een mededelingsplicht ; hetzelfde geldt voor de leveranciers ;
- Brugel heeft bovendien de verplichting om adviezen op te stellen om de regering over deze materie duidelijkheid te verschaffen ;
- De DNG is verplicht om over conforme gasapparaten te beschikken, op een geschikte plaats, in een gezonde huisvesting, onderhouden en gecontroleerd overeenkomstig de wettelijke voorschriften, namelijk inzake gezondheid en inzake EPB ;
- De regering is verplicht om (door middel van aangepaste organen) de veiligheid en de gezondheid van de gasinstallaties van de DNG te controleren en periodieke controles op te volgen ; en,
- De voorrechten van de DNB zijn beperkt tot voornamelijk preventieve acties, die worden genomen om de veiligheid, de betrouwbaarheid of de efficiëntie van het net te bewaren.

Rekening houdend met de veelvuldige taken en verantwoordelijkheden en het onduidelijke wettelijke kader, is het dus dringend nodig om de taken te verduidelijken en een projectcoördinator aan te wijzen.

Uit de vergelijkende studie van de voorziene systemen in de andere landen die ook betrokken zijn bij de omschakeling blijkt dat het noodzakelijk is om een projectcoördinator aan te wijzen voor het slagen van zulke verrichtingen. De DNB geniet van een bevoorrechte positie om deze rol te spelen gezien zijn taak en gewoontelijke verantwoordelijkheden, met name in het kader van het in overeenstemming brengen van de installaties van de DNG.

Door deze taak toe te vertrouwen aan de DNB wordt inderdaad, binnen de door Synergrid vooropgestelde timing, een uniformering van de procedure op regionaal niveau verzekerd, en voor overleg tussen de verschillende netbeheerders gezorgd. Bovendien kunnen sommige taken van de DNB vastgesteld zijn onder de vorm van openbardienstverleningen, zodat een deel van de kosten van de omschakeling van L-gas naar H-gas gecollectiviseerd kunnen worden.

Voor het vervolg van deze studie is het aangewezen nu de eigendom van de apparatuur en de installaties voor en achter de aansluiting van de installatie van de DNG op het net te onderzoeken. Nadien worden de op alle aansluiting toepasselijke

---

2 mei 2013 houdende het Brussels Wetboek van Lucht, Klimaat en Energiebeheersing, B.S., 21 mei 2013 ; Ordonnantie van 17 juli 2003 houdende de Brusselse Huisvestingscode, B.S., 18 juli 2013.

technische voorschriften in detail onderzocht. Uiteindelijk wordt ook de concrete uitvoering van de conformiteitscontrole van de DNG-installaties geanalyseerd.

2. Eigendom van de installaties van de DNG en van de aansluiting

De meetuitrustingen en de “stroomopwaarts” aansluiting zijn eigendom van de DNB, die als enige deze uitrustingen en aansluitingsinstallaties aan te leggen, aan te passen, te verplaatsen, te vervangen, te verwijderen, te onderhouden en te exploiteren¹⁰².

De “stroomafwaarts” installaties van het afnamepunt zijn op hun beurt eigendom van de DNG (het gaat om alle leidingen, alle accessoires en alle toestellen voor de aardgastoeepassingen die stroomafwaarts van het afnamepunt aangesloten zijn¹⁰³). Ze worden beheerd en onderhouden door de DNG¹⁰⁴.

Als de DNG slechts huurder is van de plaats waar de installatie zich bevindt, moet men de regels van het gemeen huurrecht naleven. Deze bepalingen voorzien dat de eigenaar de conformiteit van de installaties die hij verhuurt, moet verzekeren.¹⁰⁵ Niettemin, wat betreft de gasinstallaties die eigendom van de huurder zijn, moet deze zich zelf verzekeren van hun conformiteit.

3. Technische voorschriften van toepassing op alle aansluitingen en op de installaties van de DNG

Artikel 65 voorziet dat elke aansluiting en elke installatie van de DNG moet “*voldoen aan de wettelijke en reglementaire bepalingen*”. Ze moeten dus uitgevoerd worden op een manier die niet in strijd is met de volgende normen (niet-exhaustieve lijst) :

- Gasordonnantie ;
- Technisch reglement ;
- Algemeen reglement voor de bescherming van de arbeid (ARAB) ;
- Codex welzijn op het werk ;
- NBN normen, in het bijzonder de volgende normen :
  - o NBN D 51 – 003 : “Installaties voor brandbaar gas lichter dan lucht, verdeeld door leidingen” ;

---

¹⁰² Technische reglement, art. 50, 52 en 53, §1er

¹⁰³ Ibid., art. 2, §2, 34°.

¹⁰⁴ Ibid., art. 53, §2.

¹⁰⁵ Ordonnantie van 17 juli 2003 houdende de Brusselse Huisvestingscode, B.S. 18 juli 2013, art. 5.

- NBN D 51 – 004 : “Installaties voor brandbaar gas lichter dan lucht, verdeeld door leidingen. Bijzondere installaties” ;
- Deze twee normen omvatten de vervatte eisen in de normen D 51-001, NBN B 61-001 en NBN B 61-002.

De NBN D 51 – 003 norm (4e ed. Juli 2004) wijst de categorieën aan van de in België toegelaten apparaten die ontworpen zijn voor het gebruik van aardgas (2e familie) en van LNG (*liquified natural gas*) (3e familie). De apparaten van categorie 1 zijn ontworpen voor het gebruik van gas uit één enkele familie of uit één enkele groep. De apparaten van categorie II zijn ontworpen voor het gebruik van gas uit twee families.

De apparaten van categorie I2E+, I2EN zijn ontworpen om gebruikt te worden met L-gas en H-gas, zonder dat een voorafgaande afstelling vereist is (automatische aanpassing). De apparaten van categorie I2E(R)B zijn standaard ingesteld voor het gebruik van gas G20 tot 20mbar (H-gas) et moet manueel ingesteld zijn om gebruikt te worden met gas G25 tot 25 mbar (L-gas).

De apparaten van categorie I2E(S)B zijn specifiek afgesteld en vergrendeld door de fabrikant om gas G20 tot 20 mbar (of H-gas) te gebruiken. Dit wordt uitgelegd als volgt in de norm :

3.3.1.1   Appareils conçus pour l'utilisation de gaz de la deuxième famille (gaz naturel)

3.3.1.1.1

appareil de catégorie I_{2E+}

appareil utilisant uniquement les gaz du groupe E de la deuxième famille et fonctionnant sans intervention sur l'appareil avec un couple de pressions; le dispositif de régulation de pression de gaz de l'appareil, s'il existe, n'est pas opérationnel entre les deux pressions normales du couple de pressions

3.3.1.1.2

appareil de catégorie I_{2E(S)B}

appareil susceptible d'utiliser uniquement les gaz du groupe E de la deuxième famille dans les même conditions qu'un appareil de la catégorie I_{2E+} tout en étant muni d'un dispositif de régulation de pression de gaz, qui est réglé et scellé par le fabricant dans la position correspondant à l'utilisation de gaz G 20 à 20 mbar

3.3.1.1.3

appareil de catégorie I_{2E(R)B}

appareil susceptible d'utiliser uniquement les gaz du groupe E de la deuxième famille dans les mêmes conditions qu'un appareil de la catégorie I_{2E+} tout en étant muni d'un dispositif de régulation de pression gaz, qui est réglé par le fabricant dans la position correspondant à l'utilisation du gaz G 20 à 20 mbar; un réglage spécifique pour le gaz G 25 à 25 mbar peut être effectué in situ si l'appareil est installé à demeure sur un réseau alimenté en permanence en gaz de la plage E₁ (gaz L)

3.3.1.1.4

appareil de catégorie I_{2N}

appareil utilisant uniquement les gaz de la deuxième famille, aux pressions d'alimentation fixées et s'adaptant automatiquement à tous les gaz de la deuxième famille

De apparaten van categorie II mogen gebruikt worden met L-gas en H-gas, met dezelfde voorwaarden dan de apparaten van categorie I_{2E+}. Geen enkele voorafgaande afstelling is vereist.

3.3.2.1

appareil de catégorie II_{2E+3+}

appareil susceptible d'utiliser les gaz du groupe E de la deuxième famille et les gaz de la troisième famille; l'utilisation des gaz de la deuxième famille se fait dans les mêmes conditions que pour la catégorie I_{2E+}; l'utilisation des gaz de la troisième famille se fait dans les mêmes conditions que pour la catégorie I₃₊

3.3.2.2

appareil de catégorie II_{2E+3B}

appareil susceptible d'utiliser les gaz du groupe E de la deuxième famille et les gaz du groupe B de la troisième famille (butane); l'utilisation des gaz de la deuxième famille se fait dans les mêmes conditions que pour la catégorie I_{2E+}; l'utilisation des gaz du groupe B de la troisième famille se fait dans les mêmes conditions que pour la catégorie I_{3B}

3.3.2.3

appareil de catégorie II_{2E+3P}

appareil susceptible d'utiliser les gaz du groupe E de la deuxième famille et les gaz du groupe P de la troisième famille (propane); l'utilisation des gaz de la deuxième famille se fait dans les mêmes conditions que pour la catégorie I_{2E+}; l'utilisation des gaz du groupe P de la troisième famille se fait dans les mêmes conditions que pour la catégorie I_{3P}

Deze norm NBN D 51-003 heeft tevens betrekking op :

- Het materiaal te gebruiken voor de interne installatie (buizen, aansluitingen en fittingen voor pijpleidingen – artikel 4.1.) ;
- De veiligheidsvoorwaarden (artikel 4.2.) ;

- Het traject en toegankelijkheid van de leidingen (plaatsen waar het verboden is om leidingen te leggen inbegrepen – artikel 4.3.) ;
- De uitvoering van de installaties (stijgleidingen, passagemeter, uitvoering van metalen slang, *etc...* - artikel 4-4) ;
- De montage van de leidingen (artikel 4.5.) ;
- Reiniging van de installaties (artikel 4.6.) ;
- De lektesten (artikel 4.7.) ;
- De ontgassing (artikel 4-8) ;
- De lekdichtheid van de verbindingpunten (artikel 4.9.) ;
- De identificatie van de leidingen en hun externe bescherming (artikels 4.10 en 4.11) ;
- De afvoer van verbrandingsproducten, verbrandingsluchtoevoer en de ventilatie van de installatieruimtes voorzien van gasapparaten (artikel 5)
- De gebruiks-, plaatsings- en aansluitingsvoorwaarden (artikel 6) ;

Artikel 6.3 van deze norm bepaalt met name dat elk nieuw geïnstalleerd apparaat het indicatie “Land van bestemming : BE” dragen en geschikt zijn voor het gebruik van het gas uit de 2^e familie, d.w.z. aardgas.

Deze norm gaat niet over de afstelling van het apparaat, behalve voor de “*eerste inwerkingstelling*” van het apparaat, die een controle van de werking van het apparaat en de installatie inhoudt. Artikel 6.7 van het norm geeft inderdaad het volgende aan :

6.7 Mise en service

La première mise en service de chaque appareil comporte:

- la vérification de l'étanchéité du raccordement de l'appareil par badigeonnage, à la pression de fonctionnement;
- la vérification de l'exécution correcte de l'installation, notamment l'amenée d'air et l'évacuation des produits de combustion;
- la vérification du fonctionnement de l'appareil;
- l'explication du fonctionnement et la remise de la notice d'emploi et d'entretien à l'utilisateur.

Deze norm bevat geen bepaling met betrekking tot de controle van de goede werking van de apparaten en installaties die reeds in werking gesteld zijn. Deze norm alsook norm NBN D 53-004 zijn immers van toepassing op de installaties of delen van nieuwe installaties, aan de plaatsing en aan de inwerkingstelling van de apparaten (artikel 1 van de norm NBN D 53-003).

Anderzijds bepaalt artikel 66 van het Technische Reglement dat :

“De installaties van de distributienetgebruiker, de verbruikstoestellen en de plaatsing en aansluiting van de verbruikstoestellen moeten voldoen aan de op het ogenblik van de plaatsing of aansluiting geldende wettelijke bepalingen en reglementen [...]” (eigen onderlijning).

Hieruit blijkt dat een reeds bestaande interne aardgasinstallatie moet voldoen aan de norm die van kracht was wanneer de installatie werd uitgevoerd. De oude installaties moeten dus niet voldoen aan de huidige normen (behoudens uitdrukkelijke afwijking, zoals bv. in het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering betreffende de voor de verwarmingssystemen van gebouwen geldende EPB-vereisten bij hun installatie en tijdens hun uitbatingperiode, *B.S., 9 juli 2010*).

Dit begrip van “inwerkingstelling” wordt ook in het technisch reglement behandeld vanuit het perspectief van het toegangspunt.

Het begrip van “inwerkingstelling” van een toegangspunt wordt bepaald in artikel 2, §2, 45° van het technisch reglement als het *“onder druk brengen door de distributienetbeheerder, van de installaties van de distributienetgebruiker”*.

Artikel 66 §2 van het technisch reglement bepaalt dat, vóór het “inwerkingstelling” of “het onder druk brengen” van een toegangspunt, moet de DNG aan de DNB het bewijs dat zijn installaties aan de *“wettelijke of reglementaire verplichtingen”* voldoen bezorgen. Dit bewijs moet worden geleverd worden door een rapport van een erkend installateur of van een erkend controleorganisme.

Verder moet een leverancier zich registreren voor de aansluiting in kwestie in het toegangsregister van de DNB. Het toegangspunt wordt dan beschouwd als “actief” (artikel 2 §2 49° en 58° van het Technisch Reglement).

De inwerkingstelling van een toegangspunt kan enkel plaatsvinden als het gaat om een eerste “onderdrukstelling” van de installaties van de DNB (nieuwe aansluiting), of als de gastoevoer werd gestopt door de DNB (buitenwerkingstelling). Met andere woorden, het is dus wanneer de toegang nog nooit “actief” geweest is of wanneer hij deze staat heeft verloren en dus “inactief” is geworden. Deze toestand moet onderscheiden worden van een opschorting van toegang die zich vertaalt door een tijdelijk buiten dienst stellen van het toegangspunt, gevolgd door zijn herstel. Het toegangspunt blijft vermeld als “actief” in het toegangsregister van de DNB.

Bijgevolg lijkt artikel 66 § 2 van het technisch reglement moeilijk te kunnen worden ingeroepen om van de DNG te eisen dat hij het bewijs aanbrengt van het feit dat zijn installaties aan de toepasselijke wettelijke of reglementaire verplichtingen beantwoorden wanneer deze installatie al “onder druk” is.

De problematiek van de conformiteitscontrole van de installaties van de DNG wordt specifiek behandeld in hoofdstuk 5, afdeling 5.3 van het technisch reglement (artikelen 120 à 125)

4. De notie « conformiteit » van de installaties van de DNG.

De « conformiteit » van de installaties van de DNG dient beoordeeld te worden in het licht van de “*toepasselijke wettelijke, reglementaire en contractuele voorschriften*”. Er wordt gecontroleerd of de installatie van de DNG gebeurt op een manier die niet strijdig is met deze voorschriften, m.a.w., of de installaties aan de normen “*beantwoorden*”. In deze zin is de controle die wordt uitgevoerd in het kader van de in artikel 120 van het technisch reglement bedoelde procedure identiek aan deze die wordt uitgevoerd bij de “*ingebruikname*” van de installatie van de DNG.

De installaties van de DNG mogen niet in strijd zijn met de normen bepaald in artikelen 65 en 66 van het technisch reglement en met wat hierboven werd vermeld.

Zoals hierboven uiteengezet, dient een bestaande aardgasinstallatie die binnen werd geplaatst, te voldoen aan de normen die van kracht waren op het moment van de uitvoering ervan. De normen NBN D 53-003 en NBN D 53-004 bevatten geen bepaling voor wat betreft het verifiëren van de goede werking van het apparaat en installaties, en bijgevolg voor wat betreft het bijstellingen, wanneer ze al in werking zijn.

Dit leidde CERGA (kwaliteitskeurmerk voor gasinstallateurs) er toe om in haar technisch advies 2001/01 “*aangaande essentiële veiligheidseisen voor bestaande huishoudelijke aardgasinstallaties*”, te verduidelijken dat een installatie kan voldoen aan een oude versie van een norm terwijl ze volgens de actuele normen als onveilig wordt beschouwd. CERGA drukt zich als volgt uit:

Hierbij stellen zich de volgende problemen:

- Het is vaak niet mogelijk om de juiste leeftijd van een deel of van de gehele installatie te bepalen en zo te weten welke versie van de norm men moet voldoen.
- Het is zeer moeilijk om de verschillende versies van de normen en hun addenda uit elkaar te houden. Vaak moet een versie van de norm samen met verschillende addenda worden toegepast.
- De huidige concepten over veiligheid vinden we niet terug in oude versies van de normen, met andere woorden men kan een installatie hebben die aan een oude versie van de norm voldoet en toch als onveilig zou moeten beschouwd worden.

In deze context, heeft CERGA een checklist opgesteld van zaken die het “aanbeveelt” om te verifiëren tijdens een veiligheidscontrole van bestaande installaties. Deze zaken omvatten het gebruik van installaties aangepast aan het “het juiste type gas en aan de geleverde druk door de DNB”:

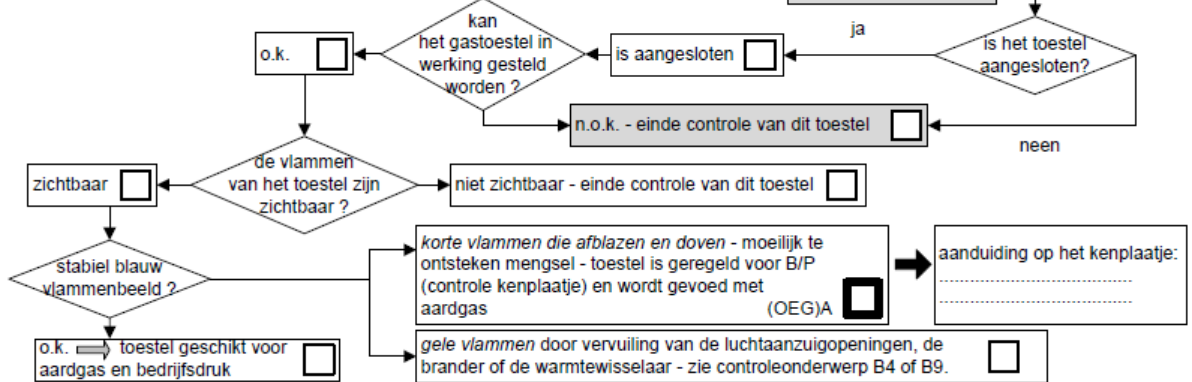

B2: CONTROLEONDERWERP B2 - VERBRUIKSTOEESTELLEN Aangepast aan de door de DNB geleverde gassoort en bedrijfsdruk

ESSENTIËLE EIS B2
Om een goede verbranding te waarborgen moeten de verbruikstoestellen aangepast zijn aan de door de DNB geleverde gassoort en bedrijfsdruk.

Toestel (aard + type):.....
voor ELK toestel een AFZONDERLIJK formulier invullen.

DIT ONDERWERP MOET GECONTROLEERD WORDEN SAMEN MET DE HIERNA VOLGENDE SPECIFIEKE ONDERWERPEN VOOR ELK VERBRUIKSTOEESTEL

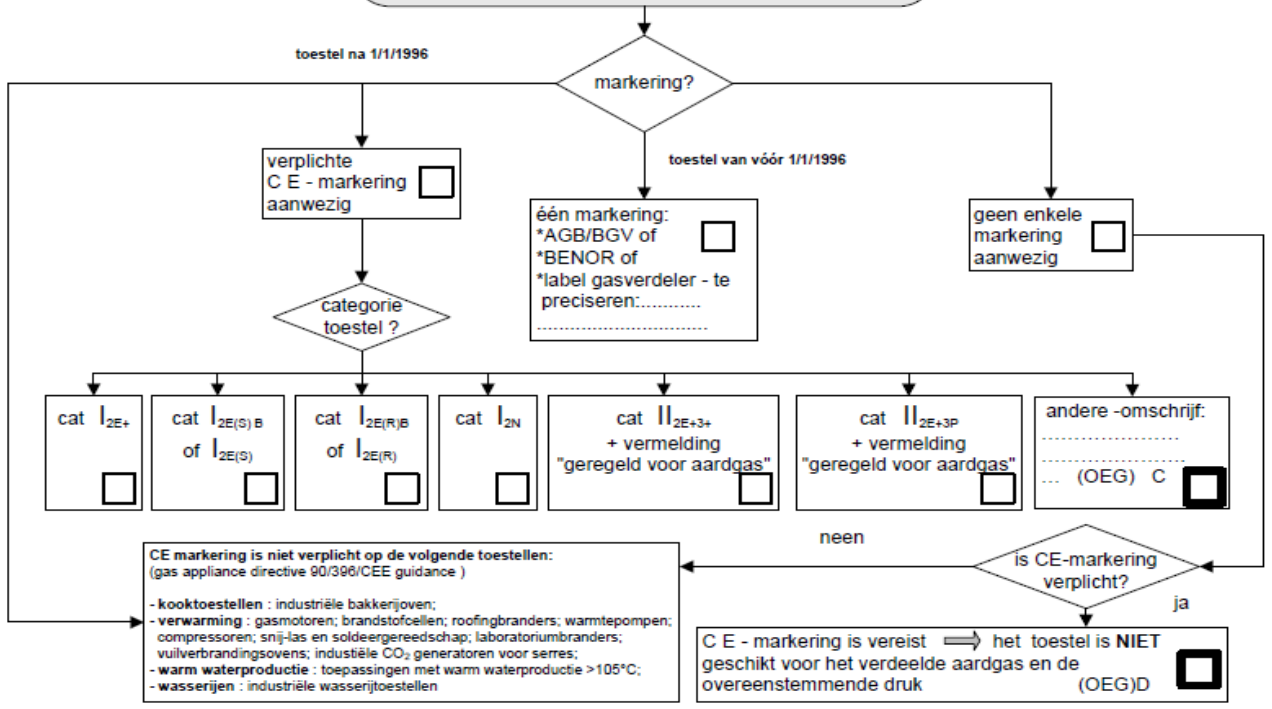

Deze controle omvat alle aangesloten verbruikstoestellen.

Opgelet: toestel met gele vlammen door vervuiling van de lucht aanzuigopeningen, de brander of de warmtewisselaar - zie controleonderwerp B4 of B9.

Deze controle wordt niet uitgevoerd indien:
- het toestel niet aangesloten is;
- het toestel niet in dienst kan worden gesteld;
- de vlammen van het toestel niet zichtbaar zijn.
HET FEIT DAT DEZE CONTROLE NIET UITGEVOERD WERD MOET VERMELD WORDEN OP HET RAPPORT MAAR GEEFT GEEN AANLEIDING TOT EEN NIET-CONFORMITEIT.

MARKERING - CATEGORIE VAN HET VERBRUIKSTOEESTEL

Het betreft hier echter een aanbevolen praktijk van erkende organisaties die zijn aangesloten bij CERGA. Men kan de wettigheid in vraag stellen van een onderbreking van gaslevering aan apparaten of van een sluiting van gaskranen, bevolen door de erkende instantie in toepassing van deze aanbeveling, ook al voldoet het apparaat aan de geldende normen ten tijde van de ingebruikname.

Derhalve kan worden aangenomen dat de controle van conformiteit van de installatie niet de controle van de bijstelling van de apparaten omvat.

De huidige bepalingen van het technisch reglement zijn dus niet voldoende om de taken en de verantwoordelijkheden van de betrokkenen te bepalen met betrekking tot de aanpassing van de DNG-installaties naar aanleiding van de omschakeling van L-gas naar H-gas. In de huidige teksten kunnen de middelen waarover de DNB beschikt niet anders worden aangewend dan *a posteriori* en worden zij alleen geïmplementeerd voor het handhaven van de veiligheid, betrouwbaarheid of de efficiëntie van het netwerk. Er is dus, zoals hierboven uiteengezet in de nota, een leemte in de wetgeving met betrekking tot de veiligheid van de gebruiker, in het bijzonder voor wat betreft de werkzaamheden om zijn installaties aan te passen in functie van de omschakeling van L-gas naar H-gas.

Om deze reden worden de voorstellen tot wijziging van het technisch reglement hierna weergegeven. Dit regime, dat rekening houdt met de bevoorrechte positie van de DNB voor het uitoefenen van toezicht op de naleving, wordt in de volgende afdeling uiteengezet.

5. De controle op de conformiteit van de installaties van de DNG

Dit deel beschrijft de procedure voor de verificatie/aanpassing/vervanging van de toestellen van de DNG ten gevolge van de omschakeling van L-gas naar H-gas, die zou kunnen worden opgenomen in het technisch reglement.¹⁰⁶ Dit procedurevoorstel is gebaseerd op de plaatsbeschrijving opgesteld door Sia Partners in oktober 2016, met inbegrip van de daartoe voorziene procedure in Duitsland.¹⁰⁷

1) Informatie bestemd voor de netgebruiker

Hoewel de aanpassing van de installatie van de DNG zijn eigen verantwoordelijkheid betreft, moet deze duidelijke, objectieve en tijdige informatie krijgen zodat hij ertoe wordt aangezet om over te gaan tot de aanpassing van zijn installatie. Hij kan in

---

¹⁰⁶ Zie *infra*, III. Voorstellen tot wijziging van het wettelijke kader en de brusselse reglementen teneinde de rechtszekerheid versterken inzake de conversie naar H gas.

¹⁰⁷ Sia partners, « *Etat des lieux des différentes initiatives prises dans les pays limitrophes de la Belgique pour passer du gaz pauvre au gaz riche* », oktober 2016, Versie 1. Zie ook bijlage aan huidige nota « Benchmarking ».

eerste instantie informatie ontvangen op nationaal niveau, indien er een sensibiliseringscampagne is georganiseerd door de federale staat. Op regionaal niveau dienen de overheden, de DNB's en de leveranciers – die genieten van een bevoorrechte relatie met de klant vanwege hun leveringscontracten – noodzakelijkerwijs zich te coördineren om duidelijke en precieze informatie over wat de gebruiker moet ondernemen, kenbaar te maken.

Deze informatie zal de volgende punten omvatten:

- De context en de reden van de omschakeling van L-gas;
- De gevolgen voor de bestaande installaties;
- De uit te voeren types van controle;
- De lijst met erkende technici en ondernemers;
- De deadline voor de aanpassing van de installaties;
- Een herinnering dat de verantwoordelijkheid tot naleving rust op de DNG;
- en,
- de risico's en sancties in geval van niet-conformiteit van installaties binnen de voorgeschreven termijn.

2) De eerste controle door een erkende technicus

De DNG doet beroep op een erkend technicus om de conformiteit van zijn installatie met H-gas na te gaan. Er zal moeten gezorgd worden voor een reserve aan arbeidskracht die voldoende beschikbaar is voor het uitvoeren van de controleoperaties en vervangingen.¹⁰⁸

De erkende technicus onderzoekt concreet de compatibiliteit van de installatie van de DNG met H-gas. Daartoe kan aan een kleurensysteem worden gedacht zoals voorzien in Duitsland.¹⁰⁹ Als de installatie compatibel is, moet een certificaat van conformiteit worden afgeleverd aan DNB. Zo niet, zal het apparaat onderworpen worden aan een bijstelling of een vervanging.

3) De eventuele tweede contrôle naar aanleiding van een vervanging van installatie

Als er aanpassingswerken nodig blijken, wordt er een nieuwe conformiteitscontrole uitgevoerd door een erkende technicus, onmiddellijk na de voltooiing van de werken. De erkende technicus gaat tijdens de tweede verificatie, identiek te werk als bij de eerste verificatie.

---

¹⁰⁸ Sia Partners, « *Etat des lieux des différentes initiatives prises dans les pays limitrophes de la Belgique pour passer du gaz pauvre au gaz riche* », oktober 2016, Versie 1, p. 35.

¹⁰⁹ Sia Partners, « *Etat des lieux des différentes initiatives prises dans les pays limitrophes de la Belgique pour passer du gaz pauvre au gaz riche* », oktober 2016, Versie 1, p. 23.

4) De opdracht van de erkende technicus

De verantwoordelijkheid van de erkende technicus die de controles en/of de aanpassingen, zal worden beperkt tot zijn opdracht van controles en/of aanpassingen. Indien een erkende technicus een gebrek ontdekt tijdens zijn interventie, moet hij voorzichtig en zorgvuldig handelen in functie van de dringendheid en de ernst van het probleem.

De technicus brengt de DNB hiervan op de hoogte, die de nodige maatregelen zal treffen. Volgens Synergrid kan de erkende technicus, als het gebrek van die aard is dat er schade dreigt, alle nodige maatregelen nemen met oog op het voorkomen van schade, en kan hij zelfs de gastoevoer van de eindklant afsluiten.¹¹⁰

5) Het conformiteitsattest

Als de erkende technicus ingevolge de eerste of tweede verificatie, bepaalt dat de installatie van de DNG compatibel is met H-gas, overhandigt hij een conformiteitsattest. De erkende technicus maakt dit attest eveneens over aan de DNB, die een centraal bestand heeft van de conformiteitsattesten, geklasseerd per conversiezone. Dit bestand moet worden beschermd omwille van privacy redenen.

6) De beslissing van de DNB om H-gas te injecteren

Bij het verstrijken van de deadline die werd meegedeeld aan de netgebruiker, neemt de DNB de beslissing om een zone van H-gas te converteren, en deelt zij deze beslissing mee aan de leveranciers. Indien de DNB constateert dat hij binnen deze zone niet beschikt over een conformiteitsattest van een netgebruiker, sluit hij deze van het net af, om veiligheidsredenen.

7) De financiële ondersteuning voor de aanpassing

De kosten voor de wijzigingen zijn ten laste van de DNG (artikel 121, alinea 2 van het technisch reglement). Dit vloeit voort uit het gegeven dat deze installaties eigendom zijn van de DNG en het aan haar toekomt om deze te onderhouden en te beheren.

Indien de DNG slechts de huurder is van het pand waar de installaties zich bevinden, moet men de regels van het gemeen huurrecht toepassen. Deze regels bepalen dat het aan de eigenaar is om de conformiteit van de installaties te verzekeren die hij verhuurt.¹¹¹ Voor de gasinstallaties die evenwel eigendom zijn van de huurder, is deze laatste belast met het in overeenstemming brengen.

---

¹¹⁰ Synergrid, Consultation relative à l'adaptation au gaz H (ref : 9939/07/MU), 28 november 2007, pp. 27 en 28.

¹¹¹ Ordonantie van 17 juli 2013 houdende de Brusselse Huisvestingscode, B.S., 18 juli 2013, p. 45239, art. 5.

Het principe is dus dat de eigenaar van de installaties gelast wordt met de kosten voor de conformiteitscontrole. Voor een bepaalde categorie personen die zich in een precare situatie bevinden, moet het toekennen van een financiële tussenkomst onder de vorm van steun worden overwogen.¹¹²

6. Het voorzorgsbeginsel

Dat in het voorgesteld systeem de verantwoordelijkheid voor de conformiteit van de installaties aan H-gas installaties voornamelijk op de netgebruiker berust, en de beslissing om op te treden in geval van non-conformiteit op de netbeheerder berust, wil niet zeggen dat de overheidsorganen en de regelgevende instanties inactief mogen blijven. Het voorzorgsbeginsel kan eventueel van toepassing worden geacht op de overheidsorganen en de regelgever, in geval van niet-handelen.

Het voorzorgsbeginsel vindt zijn oorsprong in het internationaal recht¹¹³ en in het Europees recht. Het wordt met name genoemd in art. 191 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie. Het heeft tot doel een hoog niveau van milieubescherming te garanderen en heeft ook betrekking op het consumentenbeleid, de Europese wetgeving aangaande voeding, gezondheid van mens, dier en plant. Dit principe impliceert dat de autoriteiten in bepaalde gevallen de verantwoordelijkheid hebben om snel te reageren in geval van een potentieel gevaar voor de volksgezondheid of voor de bescherming van het milieu ¹¹⁴.

A. Het voorzorgsbeginsel in het administratief recht

De Raad van State is van oordeel dat het bestaan van dit principe in het Belgisch recht voortvloeit uit art. 23 van de Grondwet, dat het recht op bescherming van de gezondheid, het recht op behoorlijke huisvesting en het recht op bescherming van een gezond leefmilieu garandeert.¹¹⁵

Het voorzorgsbeginsel kan worden gedefinieerd als *“uitdrukking van een filosofie van de verwachte handeling die aan het overheidsorgaan toelaat om een preventieve maatregel te nemen zonder dat er wetenschappelijk bewijs voorhanden dat de maatregel rechtvaardigt [vrije vertaling]”*¹¹⁶. In ieder geval impliceert het

---

¹¹² Zie *infra*, III. Voorstellen tot wijziging van het wettelijk kader en het Brusselse reglementaire kader om de rechtszekerheid van de omschakelingsoperatie naar H-gas te versterken

¹¹³ Zie met name de Verklaring van Rio de Janeiro van 13 juni 1992 inzake milieu en ontwikkeling en de OSPAR conventie van Parijs van 22 september 1992 voor de bescherming van het mariene milieu van Atlantische Oceaan.

¹¹⁴ Mededeling van de Europese Commissie op het beroep op het voorzorgsbeginsel (COM(2000) 1 final du 2 februari 2000).

¹¹⁵ RvS, n° 120753 van 19 juni 2003, MOBISTAR NV.

¹¹⁶ N. DE SADELEER, « Le principe de précaution, un nouveau principe général de droit » in *J.T.*, mei 2003, p. 129.

voorzorgsbeginsel dat een overheidsorgaan, wanneer zij geconfronteerd wordt met een wetenschappelijke onzekerheid dat mogelijks een risico creëert, zich hier niet achter kan verschuilen om haar stilzitten te rechtvaardigen.¹¹⁷

Het voorzorgsbeginsel speelt een rol binnen het domein van de onzekere risico. Van deze laatste kunnen we niet onmiddellijk en met zekerheid het bestaan vaststellen. Voorzichtig zijn wat ongekende risico's betreft, houdt vooreerst in rekening te houden met de gevaren en potentiële schade, een tolerantieniveau vaststellen en zich uitspreken over de aanvaardbaarheid van de remedies met betrekking tot wetenschappelijke kennis.

Het overheidsorgaan moet de proportionaliteit¹¹⁸ aantonen en dus vaststellen of het onzekere risico door de conversie van L-gas naar H-gas rechtvaardigt dat er maatregelen worden genomen zoals het afsluiten van gas bij de DNG of het gebruik van de openbare macht voor de toegang tot deze gasinstallaties.

Dit beginsel heeft niet tot gevolg dat de administratie wordt verplicht om een bepaalde maatregel te nemen. Deze moet alleen haar beslissingsmacht uitoefenen met het beginsel in haar achterhoofd¹¹⁹. De Raad van State beperkt zich in werkelijkheid enkel tot een beperkte controle om na te gaan of er geen kennelijke fout werd gepleegd binnen de administratietop¹²⁰. De toepassing van het voorzorgsbeginsel door de administratie vloeit voort uit tot haar discretionaire bevoegdheid¹²¹.

Of het voorzorgsbeginsel in acht wordt genomen door Brugel zal worden beoordeeld in het licht van haar bevoegdheid op vlak van toezicht op de gereguleerde actoren en in het licht van haar algemene raadgevende taak ten aanzien van de regering.

B. Het voorzorgsbeginsel in het privaatrecht

In het burgerrechtelijk aansprakelijkheidsrecht bestaat het voorzorgsbeginsel op grond van de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk wetboek die de verplichting opleggen om de schade door zijn nalatigheid of onvoorzichtigheid te vergoeden. In

---

¹¹⁷ E. DELAUNOY, « Het voorzorgsbeginsel in het milieurecht », *Cah. Jur.* 2011, p. 47; B. DUBUISSON, « Regards croisés sur le principe de précaution », *Amén.* 2000, n° spécial, p. 17 ; E. LARMUSEAU, « Het voorzorgsbeginsel geïntroduceerd in de Belgische rechtspraak : zoveel hoofden, zoveel zinnen », *TMR* 2000, p. 26; M. HARITZ, « Liability without fault from the precautionary principle in climate change cases » in M. FAURE et M. PEETERS, (eds.), *Climate Change Liability*, Cheltenham, Edward Elgar, 2011, p. 20.

¹¹⁸ M. PAQUES, « Le Conseil d'Etat et le principe de précaution : Chronique d'une naissance annoncée » in *J.T.*, 2004, p. 177 ; C. COELMONT, « le principe de précaution : un concept trop souvent galvaudé », *J.L.M.B.*, 2013, n°1, p. 78.

¹¹⁹ ¹¹⁹ M. PAQUES, « Le Conseil d'Etat et le principe de précaution : Chronique d'une naissance annoncée » in *J.T.*, 2004, p. 176.

¹²⁰ *Ibid.*, p. 175.

¹²¹ D. LAGASSE, Le contrôle du pouvoir « discrétionnaire » de l'administration par le juge, in *L'administration face à ses juges*, Liège, Editions du Jeune Barreau, 1987, pp. 109 et s.

dit opzicht kan elk normaal voorzichtig en zorgvuldig overheidsorgaan ertoe worden gebracht het publiek te informeren wanneer er een potentieel gevaar bestaat voor de veiligheid of indien er een wetenschappelijke onzekerheid heerst over eend dergelijk risico, en dit op basis van de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek. In haar arrest van 28 juni 2011 (Gellingen), heeft het Hof van Beroep te Bergen geoordeeld dat *“iemand die zich bezighoudt met een gevaarlijke activiteit mag zich niet tevreden stellen met gewone voorzorgsmaatregelen; Integendeel, de normaal voorzichtige en verstandige mens geplaatst in deze omstandigheden neemt buitengewone voorzorgsmaatregelen, er zal dus sprake zijn van een fout indien men niet de speciale voorzorgsmaatregelen heeft genomen wanneer men zich bezighoudt met gevaarlijke activiteiten. (vrije vertaling)”*¹²².

De schadeverwekkende fout begaan door een van de zijn organen brengt dus de rechtstreekse aansprakelijkheid mee van de staat op de basis van artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk wetboek ¹²³.

C. Het voorzorgsbeginsel in het strafrecht

Het gebrek aan vooruitziendheid of voorzorg wordt strafrechtelijk gesanctioneerd overeenkomstig de artikelen 418 tot 420 van het Strafwetboek. Uit de voorbereidende werken en de rechtspraak van het Hof van Cassatie blijkt een totaal gebrek aan vooruitziendheid of voorzorg dat een onvrijwillige lichamelijk letsel tot gevolg heeft een fout uitmaakt , en dus een strafbare feit is overeenkomstig de artikelen 418 tot 420 van het Strafwetboek. Dit gebrek aan vooruitziendheid en voorzorg is gelijkwaardig/komt overeen met de in art. 1382 en 1383 van het Burgerlijk wetboek bedoelde notie van nalatigheid en onvoorzichtigheid¹²⁴.

D. Tussentijdse conclusie

In het geval dat er zich een incident voordoet naar aanleiding van de omschakeling van L-gas naar H-gas, kan de strafrechtelijke en burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de regionale overheden, de regulator, de netbeheerder en van de leveranciers worden onderzocht voor een foutieve nalatigheid (gebrek aan voorzorg), in de overweging dat het voorzorgsbeginsel van toepassing is in huidige situatie. De fout die zou kunnen worden onderzocht in hunnen hoofde zou slaan op het niet op normale voorzichtige en zorgvuldige wijze handelen door niet tijdig adequate informatie te hebben bezorgd aan de netgebruikers of nagelaten te hebben toezicht uit te oefenen binnen de perken van door de wetteksten verleende bevoegdheid en macht.

---

¹²² Bergen, 28 juni 2011, p. 352.

¹²³ Cass., 28 september 2006, *J.T.*, 2006, p.606

¹²⁴ Cass., 26 oktober 1990, *Pas.*, 1991, I, page 216

IV. Voorstellen tot wijziging van het wettelijk kader en het Brusselse reglementaire kader om de rechtszekerheid van de omschakelingsoperatie naar H-gas te versterken

De wetgeving die momenteel van toepassing is inzake de materie van transport en verdeling van gas in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zwijgt over de omschakeling van de gasdistributienetten van L-gas naar H-gas, die men politiek niveau van plan is. Het wordt gesuggereerd om wijzigingen aan te brengen in de bestaande wetgeving en om, in voorkomend geval, nieuwe openbaredienstverplichtingen te creëren (hierna genoemd, “ODV’s”). Met oog op deze doelstelling, zouden de volgende wettelijke en reglementaire teksten moeten worden gewijzigd:

- de ordonnantie van 1 april 2004 betreffende de organisatie van de gasmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, betreffende wegenisretributies inzake gas en elektriciteit en houdende wijziging van de ordonnantie van 19 juli 2001 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (hierna genoemd, “gasordonnantie”) **(1)** ; en
- het technisch reglement van 23 mei 2014 voor het beheer van het gasdistributienet in het Brussels Hoofdstedelijk gewest en de toegang ertoe (hierna genoemd, “het Technisch Reglement”) **(2)**

Desalniettemin moet ook de andere relevante wetgeving, met name wat betreft de Huisvestingscode en de verschillende wettelijke bepalingen inzake de energiezuinigheid van de woningen, worden aangepast om het goede verloop van de omschakeling van gas L. te garanderen.

1. De gasordonnantie

Artikel 5, §1 van de gasordonnantie betreffende de taken van de netbeheerder in het kader van het beheer van het distributienet bevat reeds een verwijzing naar de omschakeling van gas. Deze verwijzing dient best te worden behouden maar gewijzigd, zodoende dat hij overeenstemt met het omschakelingsproject zoals de politieke macht het voor ogen heeft, zijnde de omzetting van L (laagcalorisch) –gas naar H (hoogcalorisch) –gas.

Artikel 5, §1, zou dus op volgende manier kunnen worden aangepast :

“Art. 5 .§ 1. De netbeheerder is verantwoordelijk voor de exploitatie, het onderhoud en de ontwikkeling van het distributienet, met inbegrip van de aansluitingen op andere netten, teneinde de regelmaat, de betrouwbaarheid en de veiligheid van de

bevoorrading [1 in aanvaardbare economische voorwaarden]1 te verzekeren, met inachtnaam van het milieubehoud [1, van de veiligheid van goederen en personen, van energie-efficiëntie,]1 en een rationeel beheer van het openbaar wegennet.

Hiertoe wordt de netbeheerder onder meer belast met de volgende taken :

[...]

8° de realisatie van het plan tot omschakeling van het netwerk om van arm gas naar rijk gas te gaan;”

Een algemene ODV voor de controle van de methodologie en de planning voor de omschakeling zou in hoofd van de netbeheerder kunnen worden gecreëerd. Een sociale OVD moet eveneens worden voorzien, ten laste van de precare consumenten, noties die de Regering zal preciseren. Daartoe zou **artikel 18bis, §1 van de gas-ordonnantie** op volgende manier kunnen worden aangepast:

“Art. 18bis § 1. De netbeheerder is bovendien belast met volgende opdrachten van openbare dienst:

[...]

5° het uitwerken en de goede uitvoering van het omzettingsplan van het gasnetwerk, wat vooral bestaat uit de procedures en de planning ;

6° in het kader van de omzetting zoals geïndiceerd in 5°, de financiering van de conformiteitscontroles en, in voorkomend geval, van de uit te voeren werken betreffende de gebruiksinstallaties van het netwerk, die zich in een precare of kwetsbare situatie bevinden, zoals gedefinieerd door de Regering”.

Een ODV betreffende de communicatie van het omschakelingsplan zou eveneens moeten worden toegevoegd aan artikel 18 van de gasordonnantie. Zo zouden zowel de netbeheerder als de leveranciers een rol moeten spelen in de communicatie van het plan. Artikel 18 zou dus op volgende manier moeten worden opgesteld:

« Art. 18. De netbeheerder en de leveranciers zullen, elk op hun eigen gebied, de opdrachten en verplichtingen van openbare dienst nakomen die hieronder van 1° tot 4° worden gedefinieerd:

[...]

4° de verspreiding van duidelijke en objectieve informatie, binnen een redelijke termijn, over de door het gasomschakelingsplan vooropgestelde doelstellingen, haar modaliteiten van inwerkingtreding en haar gevolgen.”.

2. Het Technisch Reglement

In **titel II « Planningcode »** van het Technisch Reglement, zou een nieuw hoofdstuk, met als titel “*omschakeling van gasdistributienetten van L (laagcalorisch) –gas naar H (hoogcalorisch) –gas*”, ingevoegd kunnen worden, geïnspireerd op het hoofdstuk met betrekking tot de afschaffing van de stijgleidingen. Dit hoofdstuk zou op volgende manier kunnen worden opgesteld:

« Hoofdstuk 4. Omschakeling van gasdistributienetten van L (laagcalorisch) –gas naar H (hoogcalorisch) –gas

Sectie 4.1. Algemeen

Art. 51. § 1er. De netbeheerder van het distributienetwerk integreert het omschakelingsplan, zoals opgesteld door Synergrid, in het investeringsplan, zoals bedoeld in Hoofdstuk 1, en past het indien nodig aan.

§ 2. De omschakeling in de zin van huidig Technisch Reglement, bestaat erin om de omschakeling te verrichten van enerzijds de installaties van de distributienetbeheerder die deel uitmaken van zijn net en, anderzijds, van de inwendige installaties van de netgebruikers, op zodanige wijze dat deze compatibel zijn met de distributie van hoogcalorisch gas (H-gas).

§ 3. Het tijdelijk afsluiten van de toevoer van gas heeft plaats, hetzij, met akkoord van de distributienetgebruiker in de gevallen zoals opgesomd in huidig hoofdstuk, hetzij, in geval van risico voor de veiligheid van goederen en personen.

Sectie 4.2. Procedure

Art. 52. De distributienetbeheerder werkt de gasomschakelingsprocedures uit.

Binnen dit kader zorgt hij, ten gepaste tijde, voor duidelijke en objectieve informatie aan de netbeheerders omtrent de vooropgestelde doelstellingen van de omschakeling, haar modaliteiten van inwerkingtreding en haar gevolgen. Deze informatie moet eveneens de lijst van erkende controleurs bevatten.

Art. 53. Teneinde de omschakeling te kunnen realiseren, moet de distributienetbeheerder over een conformiteitsattest van de installaties van de netgebruikers beschikken, uitgereikt door een erkend controleur na een effectief uitgevoerde controle. Dit attest wordt opgesteld conform het door de distributienetbeheerder opgesteld model.

De conformiteitscontrole van de installaties van de netgebruikers bevat het onderzoek van hun bijstelling.

Art. 54. Bij het ontbreken van een conformiteitsattest, en in het geval van het zich voordoen van een risico voor de veiligheid van goederen en personen, kan de distributienetbeheerder de toevoer tijdelijk afsluiten.

Art. 55. §1. De distributienetbeheerder is gerechtigd om de fasering van de werkzaamheden te coördineren, alsmede de conformiteitscontroles en de omschakelingswerken. Binnen dit kader pleegt hij overleg met de controleurs en/of de erkende ondernemers aangeduid door de eigenaars overeenkomstig artikel 56.».

Uit onze analyse blijkt dat er eveneens andere wettelijke en reglementaire bepalingen kunnen worden gewijzigd teneinde het omschakelingskader te versterken, in het bijzonder:

- boek 2, titels 1, 2, 4 tot 6 van het Brussels Wetboek voor Lucht, Klimaat en Energiebeheersing van 2 mei 2013¹²⁵ ;
- de Brusselse Huisvestingscode¹²⁶ ; en,
- het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 21 december 2007 tot vaststelling van de eisen op het vlak van de energieprestatie en het binnenklimaat van gebouwen¹²⁷.

V. Analyse van het SIBELGA investeringsplan 2017-2021

Het belangrijke project betreffende de omschakeling van de aanvoergebieden in L-gas zal de komende jaren van start gaan. Vanaf 2020 zal de veronderstelde planning binnen Synergrid een impact hebben op bepaalde zones in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het is echter nog niet mogelijk om met precisie te bepalen welke investeringen en binnen dit kader zullen worden toegestaan¹²⁸. Het investeringsplan van Sibelga 2016-2020 voorziet wel reeds in enkele investeringen die gericht zijn op de voorbereiding van de omschakeling.

Desalniettemin is het aangeraden dat Brugel aan Sibelga zou vragen om te onderzoeken hoe zij op de best mogelijke wijze kan anticiperen op deze verandering, meer bepaald naar aanleiding van de omschakeling van de druk van de deelnetten.

Als indicatie geeft de tabel hieronder een schatting van het aantal betrokken aansluitingen per DNB, in Brussel en Wallonië, en per jaar op basis van de laatste vermoedelijke planning. In Brussel zullen het ongeveer 500.116 verbindingen zijn die in 2020 tot 2023 betrokken zullen zijn.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
EANDIS	790,712	-	16	40,258	56,607	42,924	43,308	46,858	39,955	64,541	99,717	111,616	122,457	122,455
Infrac ⁽¹⁾	134,671	4,886	60,655	-	6,090	-	-	-	3,103	16,124	32,930	3,830	7,053	-
Ores	109,396	-	-	10,555	5,867	9,223	2,162	38,828	42,761	-	-	-	-	-
Sibelga ⁽⁴⁾	500,116	-	-	-	51,058	148,053	197,249	103,756	-	-	-	-	-	-
Resa ⁽⁵⁾	2,127	-	2,127	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Total	1,537,022	4,886	62,798	50,813	119,622	200,200	242,719	189,442	85,819	80,665	132,647	115,446	129,510	122,455

(1) Inactive connections included

Source : Synergrid

¹²⁵ Ordonnantie van 2 mei 2013 houdende het Brussels Wetboek voor Lucht, Klimaat en energiebeheersing, B.S., 21 mei 2013.

¹²⁶ Ordonnantie van 17 juli 2003 houdende de Brusselse huisvestingscode, B.S., 18 juli 2013.

¹²⁷ B.S., 5 februari 2008.

¹²⁸ In deze zin, zie : Advies van de CWaPE CD-16i08-CWaPE-1605 van 8 september 2016, *concernant les plans d'investissement 2017-2021 des gestionnaires de réseaux de distribution de gaz naturel*, pp. 16 et 17.

VI. Conclusie

De beslissing van Nederland om de export van L-gas gradueel te verminderen, heeft tot gevolg dat België binnen de kortste tijd moet overgaan tot de omschakeling van haar met L-gas bevoorraad net. Volgens de schattingen van Synergrid, zouden er ongeveer 1,6 miljoen aansluitingen moeten worden omgeschakeld in de drie gewesten van het land om hen in staat te stellen H-gas te verbranden.

Op regionaal niveau voorziet een werkgroep, samengesteld uit het kabinet van de minister van energie, Sibelga (DNB), Brugel en het leefmilieu Brussel, in de coördinatie van de omzetting op het Brussels grondgebied.

In het kader van deze omschakeling zal het belangrijk zijn om ervoor te zorgen dat de gastoestellen van de eindklanten, die op heden bevoorraad worden met L-gas, in hun geheel worden gecontroleerd (luchttoevoer en ventilatie inbegrepen) en eventueel worden aangepast vooraleer de omschakeling naar H-gas plaatsvindt op het distributienet waarop ze zijn aangesloten.

In de eerste plaats moeten de finale klanten op een passende wijze worden geïnformeerd in simpele en begrijpelijke bewoordingen. In dat opzicht beschikken meerdere tussenkomende partijen over een informatieverplichting, die voortvloeit uit een wettelijke bepaling of meer algemeen uit het voorzorgsbeginsel. Daarom moeten de verantwoordelijkheden van eenieder goed worden afgebakend, zowel tussen de publieke en de privésector, als tussen elk bestuursniveau.

Deze nota heeft in eerste instantie de taken en verantwoordelijkheden van de verschillende spelers geanalyseerd in het omschakelingsproces van L-gas naar H-gas. Wat de uit te voeren werken betreft op de distributienetten, bestaat er geen enkele twijfel dat de wetgever deze taak toevertrouwt aan de netbeheerder. Het blijkt evenwel dat de huidige regionale wetgeving lacunes bevat omtrent de controle en/of vervanging van installaties van de netgebruiker bij het in overeenstemming brengen ervan met H-gas. Desalniettemin lijkt de DNB de meest geschikte actor om toezicht te houden over de voorafgaande of latere compatibiliteits-, bijstellings- en/of vervangingsoperaties bij de omschakeling van de interne installaties van de netgebruikers. Voor de vervulling van deze taak, zou de DNB bij voorkeur ondersteund moeten worden door de inspectiedienst van de huisvesting, eveneens betrokken partij, en door de dienst voor de opvolging van de EPB verwarming van Brussel-Leefmilieu.

Deze compatibiliteits-, bijstellings- en/of vervangingsoperaties van installaties van de interne toestellen van de gebruikers zouden kunnen worden uitgevoerd door

erkende technici, gekozen door de netgebruiker. Zo kan de technicus, wanneer hij meent dat de hele installatie compatibel is met H-gas - na controle/bijstelling/vervanging van het geheel van de installatie - een attest bezorgen, zowel aan de gebruiker als aan de netbeheerder. Deze laatste kan vervolgens aan de leveranciers zijn beslissing meedelen om H-gas te injecteren in de zone waarvoor de noodzakelijke attesten zijn bekomen. Bij gebrek aan een attest, kan de DNB overgaan tot afsluiting van het gas bij de netgebruiker.

De kosten van de controle-, bijstellings- of vervangingsoperaties vallen ten laste van de eigenaars van de betrokken installaties, met uitzondering van een bepaalde categorie van personen. Het gaat om personen die zich in een kwetsbare of zwakke positie bevinden en voor wie in een ondersteuningssysteem zal moeten worden voorzien.

Deze nota bevat eveneens aanbevelingen voor wat betreft eventuele wijzigingen in de gasordonnantie en het technisch reglement, met oog op de invoeging van het proces tot controle/bijstelling/vervanging van de installaties van de distributienetgebruiker. Deze voorstellen creëren nieuwe openbaardienstverplichtingen ten laste van de distributienetbeheerder. Tot slot bevat de nota aanbevelingen voor wat betreft het antwoord dat Brugel dient te geven op het investeringsplan van Sibelga voor de periode 2017-2021.

VII. Aanbevelingen voor Brugel

Op basis van hetgeen hierboven werd uiteengezet, kunnen volgende aanbevelingen worden gedaan :

Eerste aanbeveling :

Brugel zou op grond van zijn wettelijke taken en het voorzorgsbeginsel moeten deelnemen aan de communicatie van het omschakelingsplan naar H-gas aan de netgebruikers.

Tweede aanbeveling :

Brugel zou binnen de limieten van zijn wettelijke bevoegdheden, toezicht moeten houden op de gereguleerde actoren bij het naleven van hun wettelijke verplichtingen met betrekking tot de omschakeling van L-gas.

Derde aanbeveling :

Brugel zou ervoor moeten zorgen dat het investeringsplan van de netbeheerder coherent is met het goede verloop van de omschakelingsoperaties van het net naar H-gas.

Vierde aanbeveling :

Brugel zou de overheden moeten adviseren over de wijzigingen in het wettelijk kader die toelaten de rechtszekerheid te garanderen en de taken en verantwoordelijkheden van alle tussenkomenende partijen te bepalen. Dit wettelijk kader zou zich kunnen inspireren op het juridisch regime betreffende de stijgleidingen, evenals op de omschakelingsplannen die in het buitenland zijn gerealiseerd, met bijzondere aandacht voor de specifieke situatie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.